

Halfjaarlijk barometeronderzoek over de vooruitzichten van zelfstandigen en kmo's van de RBC

Golf 5

Oktober 2020

**Brusselse
zelfstandigen en
KMO's, jullie hebben
het woord !**

Neem deel aan de barometer en laat de
Brusselse overheid je stem horen.

RÉGION DE
BRUXELLES-
CAPITALE

KAMER VAN DE MIDDENSTAND VAN
DE ECONOMISCHE EN SOCIALE
RAAD VOOR HET BRUSSELS
HOOFDSTEDELIJK GEWEST

Contextualisering en methodiek

- **Contextuele elementen:** sinds maart 2020 - een periode waarin het land volledig stil werd gelegd - zagen tal van beperkende maatregelen voor zelfstandigen en bedrijfsleiders het licht. De mate waarin deze maatregelen hen raakten, verschillende naargelang de activiteitssector. Deze opiniepeiling wil de ervaringen van Brusselse zelfstandigen en bedrijfsleiders van de afgelopen 6 maanden in kaart brengen, alsook hun toekomstperspectieven.
- Hiervoor werd tussen 1 september en 12 oktober 2020 een opiniepeiling uitgevoerd. We moeten hierbij verduidelijken dat de opiniepeiling plaatsvond tijdens een periode met een nieuwe piek COVID-19-besmettingen. In die periode werd België, en vooral Brussel, geconfronteerd met een stijgend aantal gevallen van het nieuwe coronavirus, waardoor de geldende veiligheidsmaatregelen strenger werden. Deze maatregelen leidden onlangs tot het sluiten van cafés en restaurants, en een gedeeltelijke nieuwe lockdown. Onze opiniepeiling wil de ervaringen en de toekomstperspectieven van zelfstandigen en zaakvoerders van kmo's en heel kleine bedrijven meten; en gezien de context is het normaal dat deze meningen en toekomstperspectieven negatief zijn.
- De 4e golf was gepland voor maart 2020. Gezien de context is die golf nog niet afgerond. De laatste referentiegolf is dus de 3e golf (september 2019)
- Ter herinnering: Golf 3 werd uitgevoerd in september en oktober 2019; de periode die volgde op de federale en regionale verkiezingen. De Brusselse coalitie was al gevormd, maar de federale coalitie liet nog op zich wachten en de federale regering was er een van lopende zaken. Deze situatie kon enerzijds gestalte hebben gegeven aan ongerustheid door het uitblijven van een federale regering en anderzijds negatieve gevoelens hebben opgewekt bij aankondiging van het programma van de Brusselse coalitie. Programmapunten die nog niet werden ingevoerd en waarvan de effecten dus nog niet konden worden gevoeld. Golf 2 daarentegen werd uitgevoerd iets voor diezelfde verkiezingen van afgelopen mei; in pre-verkiezingstijd dus wat een zekere hoop kon creëren. Het is daarom mogelijk dat deze belangrijke situatiewijzigingen aan de basis lagen van de negatieve impact die we hebben kunnen zien op de verschillende geteste factoren betreffende de activiteiten van zelfstandigen.
- In het kader van deze opiniepeiling werd een steekproef van 361 professionals - zaakvoerders van kmo's of zelfstandigen - met exploitatiezetel binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest bevroegd via internet. De opiniepeiling werd uitgevoerd tussen 1 september en 12 oktober 2020.

Beschrijving van de steekproef

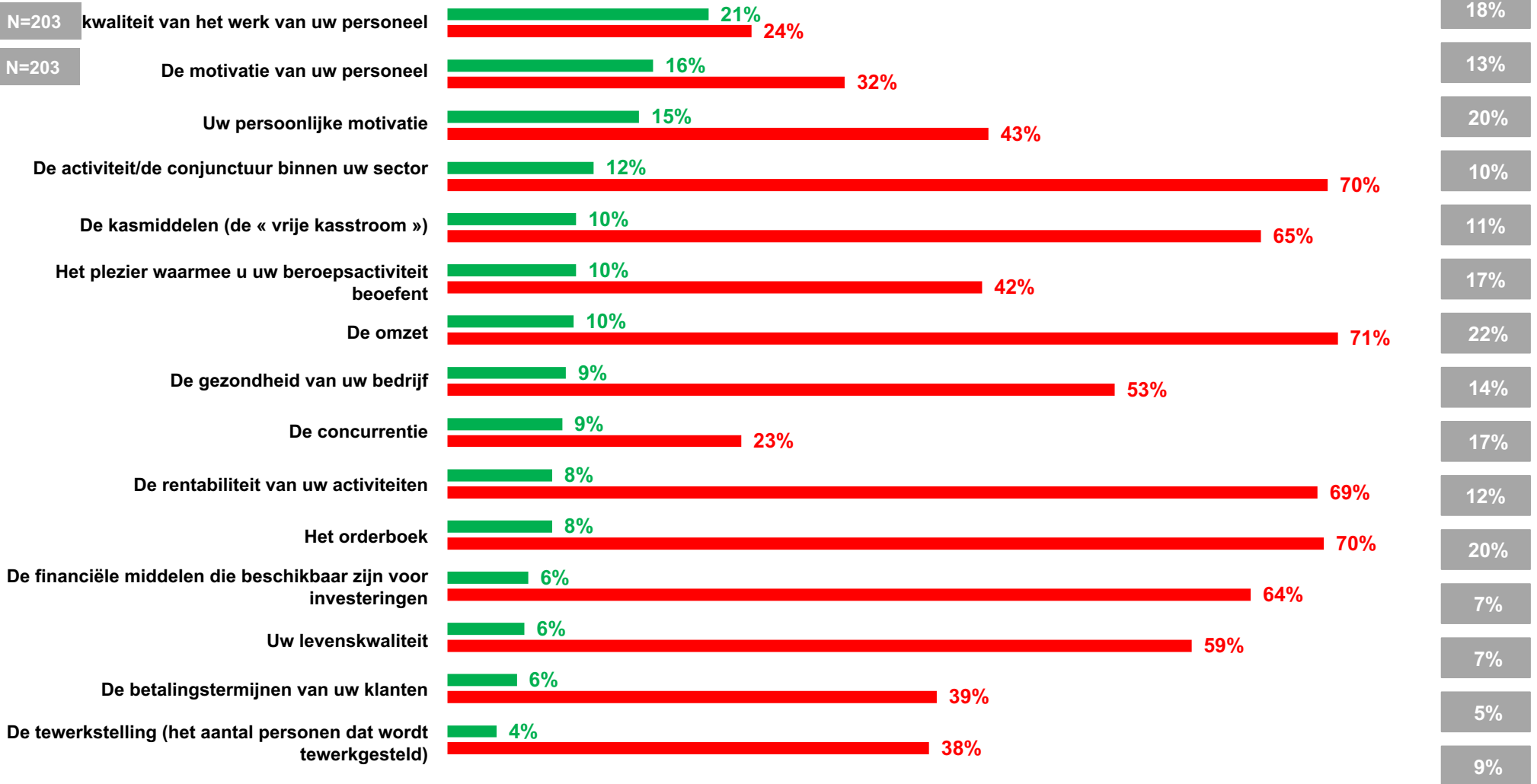
	Totaal		EZ		ZKO		KMO	
Industrie	64	18%	23	14%	34	20%	7	26%
Com.HoReCA	111	31%	35	21%	68	41%	8	30%
Diensten	129	36%	75	45%	48	29%	6	22%
Andere	57	16%	35	21%	16	10%	6	22%
Totaal	361	100%	168	100%	166	100%	27	100%

1. Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden

1.1. Bedrijfssituatie

Q1a : Vindt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie in de afgelopen 6 maanden op volgende vlakken ...?

Golf 3 %
« verbeterd »

... verslechterd

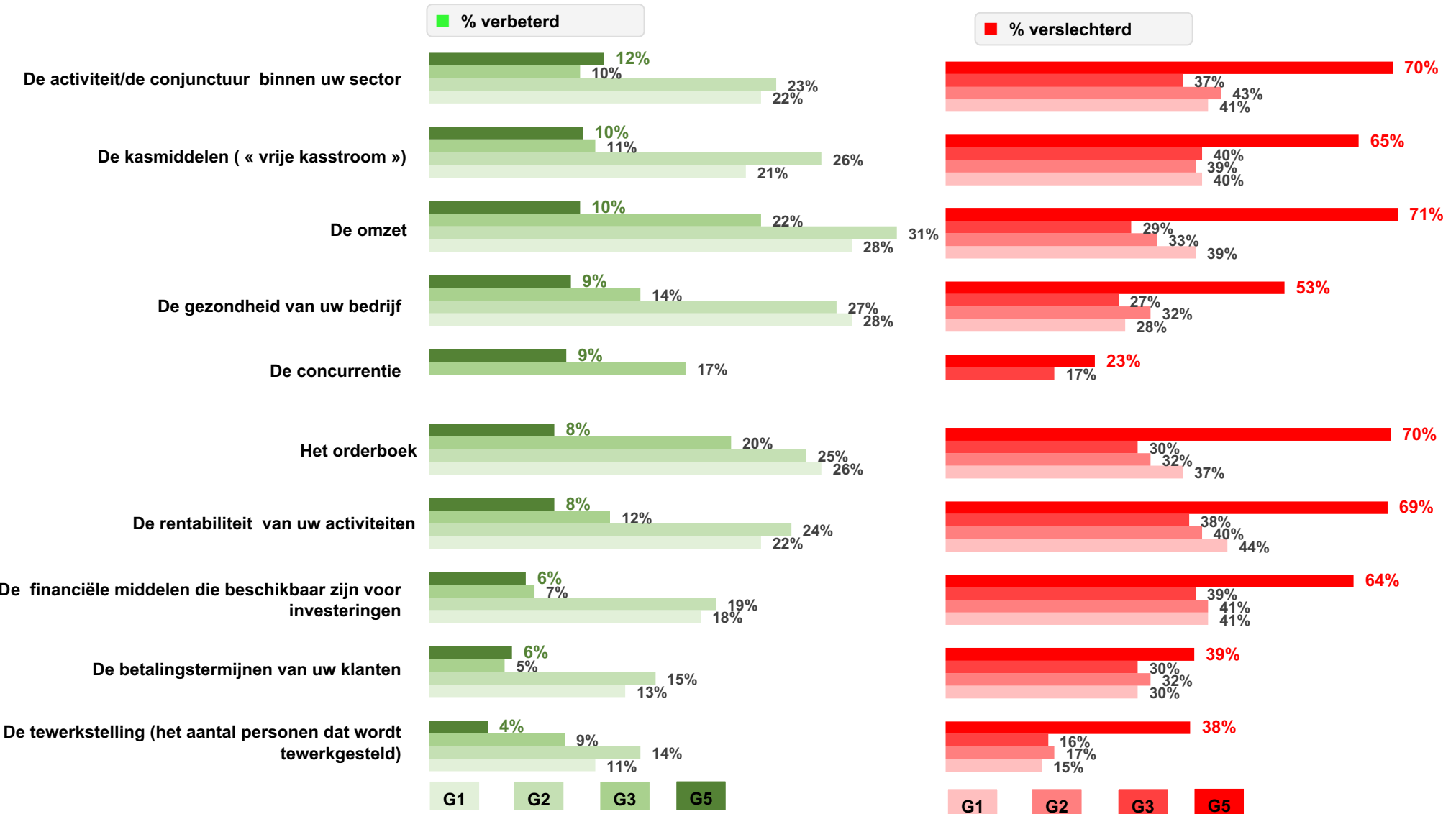
... verbeterd

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[1. Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden]

[1.1. Bedrijfssituatie]

Q1a : Vindt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie in de afgelopen 6 maanden op volgende vlakken ...?

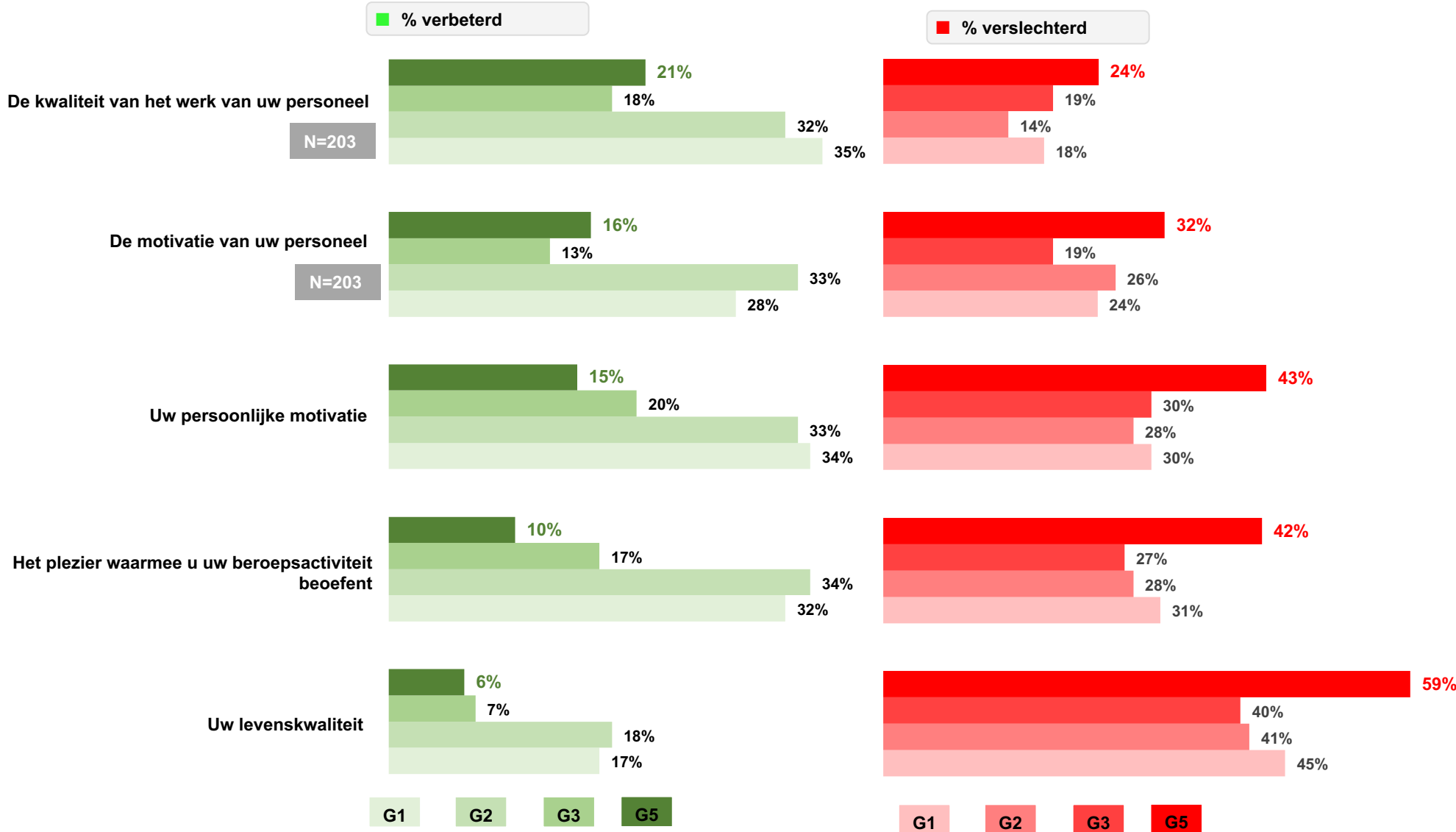

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[1. Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden]

[1.1. Bedrijfssituatie]

Q1a : Vindt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie in de afgelopen 6 maanden op volgende vlakken ...?

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[1. Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden]

[1.1. Bedrijfssituatie]

Q1a : Vindt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie in de afgelopen 6 maanden op volgende vlakken ...?

% = verschil « % positief - % negatief »

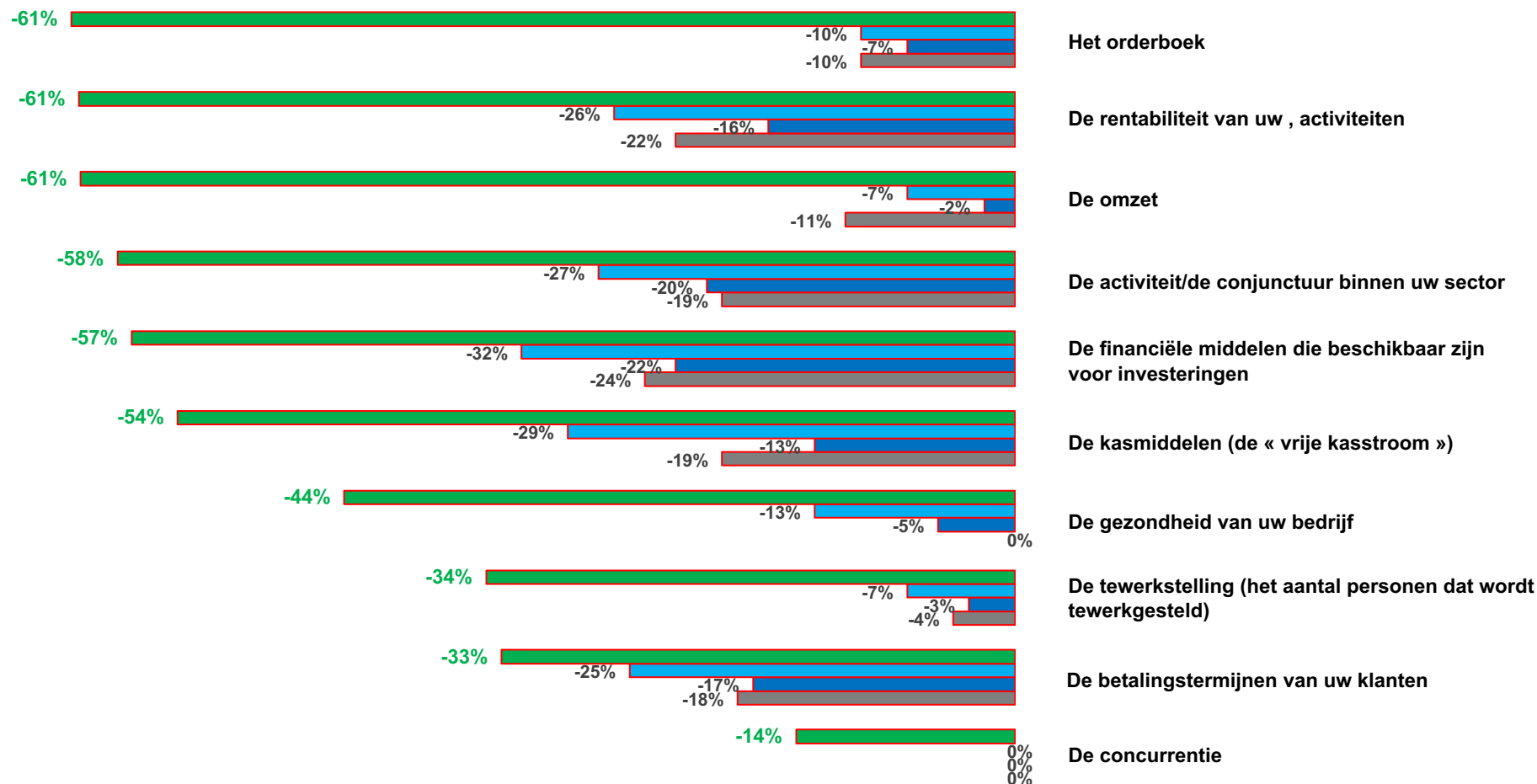
Verschilpercentage Golf 1

Verschilpercentage Golf 2

Verschilpercentage Golf 3

Verschilpercentage Golf 5

Thema: financiële indicatoren

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[1. Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden]

[1.1. Bedrijfssituatie]

Q1a : Vindt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie in de afgelopen 6 maanden op volgende vlakken ...?

% = verschil « % positief - % negatief »

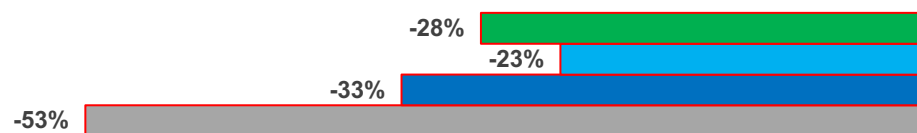
Verschilpercentage Golf 1

Verschilpercentage Golf 2

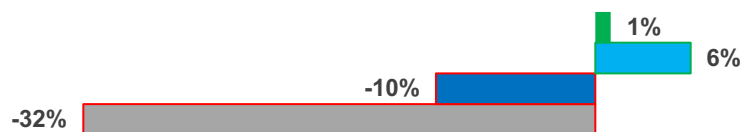
Verschilpercentage Golf 3

Verschilpercentage Golf 5

Thema: ondernemingszin

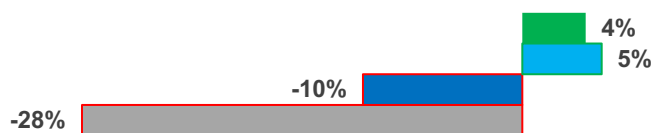

Uw levenskwaliteit

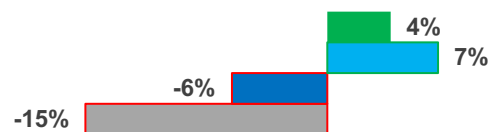
Het plezier waarmee u uw beroepsactiviteit beoefent

Uw persoonlijke motivatie

De motivatie van uw personeel

N=203

De kwaliteit van het werk van uw personeel

N=203

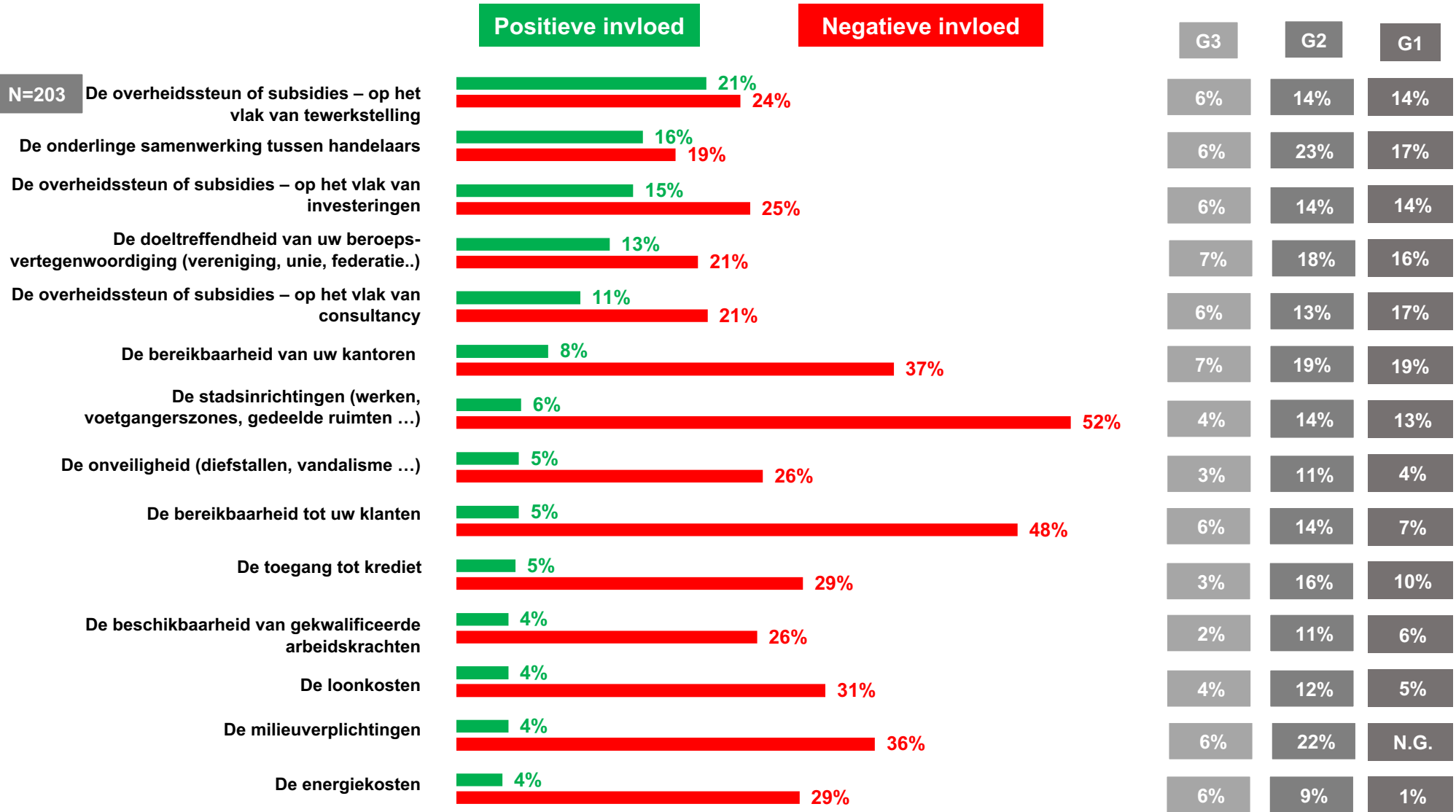

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[1. Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden]

1.3. Beïnvloedende factoren van de afgelopen 6 maanden

Q1c : Kunt u voor elk van volgende factoren aanduiden welke invloed deze in de afgelopen 6 maanden hebben gehad op uw activiteiten?

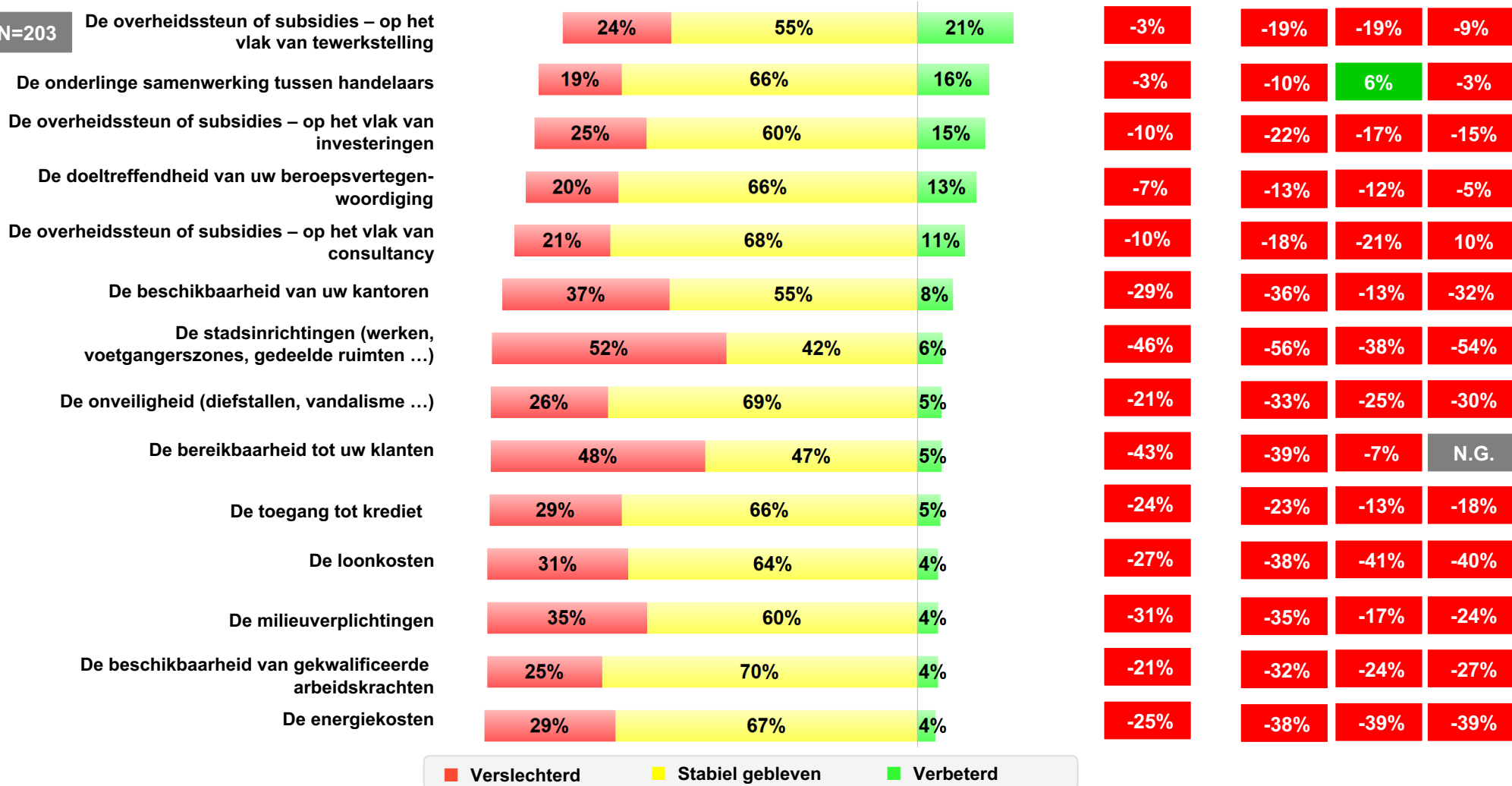
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[1.Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden]

[1.3. Beïnvloedende factoren van de afgelopen 6 maanden]

Q1c : Kunt u voor elk van volgende factoren aanduiden welke invloed deze in de afgelopen 6 maanden hebben gehad op uw activiteiten?

N=203

■ Verslechterd ■ Stabiel gebleven ■ Verbeterd

Alle factoren hebben een negatieve invloed op de activiteit van de zelfstandigen.

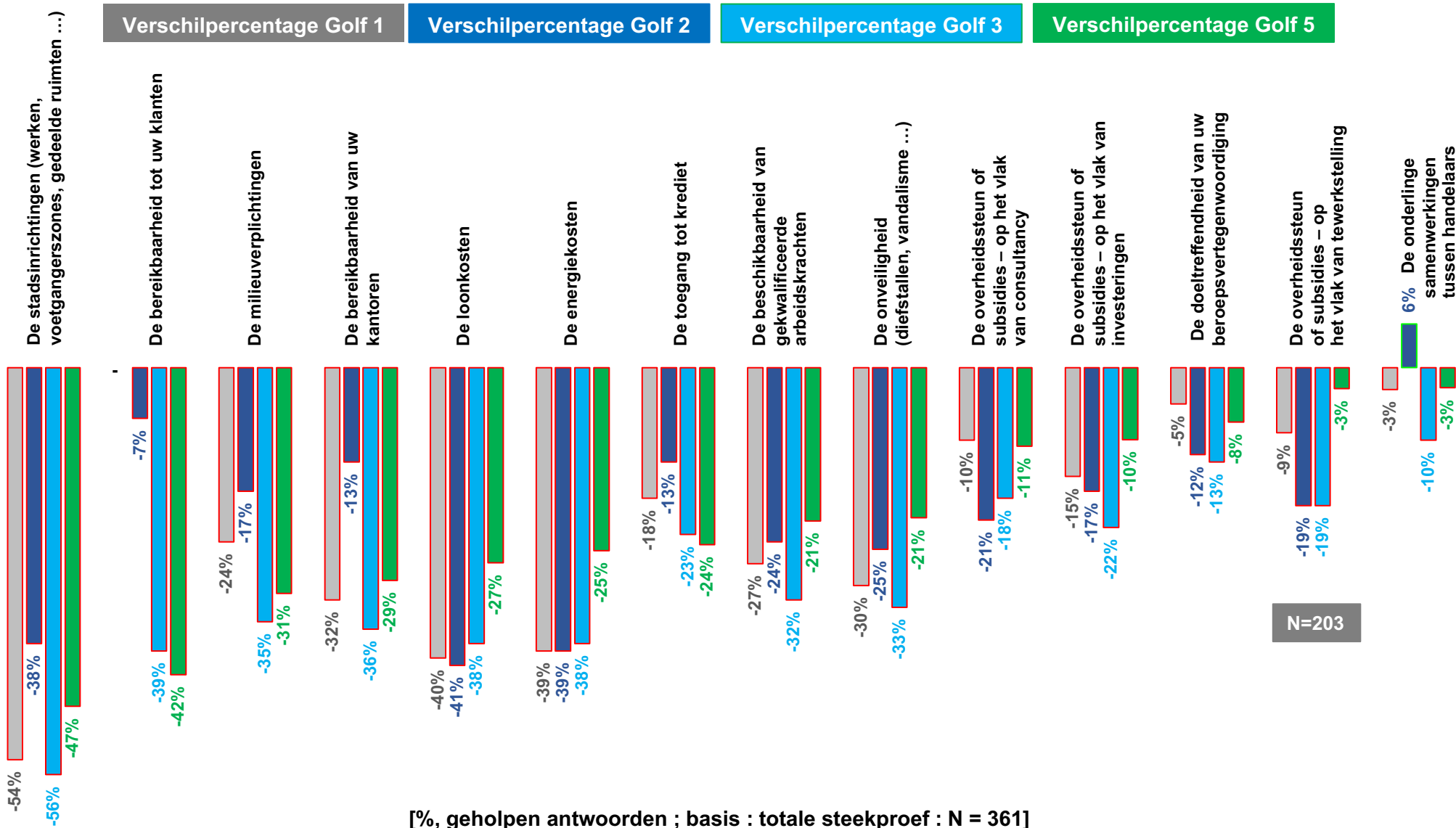
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[1. Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden]

[1.3. Beïnvloedende factoren van de afgelopen 6 maanden]

Q1c : Kunt u voor elk van volgende factoren aanduiden welke invloed deze in de afgelopen 6 maanden hebben gehad op uw activiteiten?

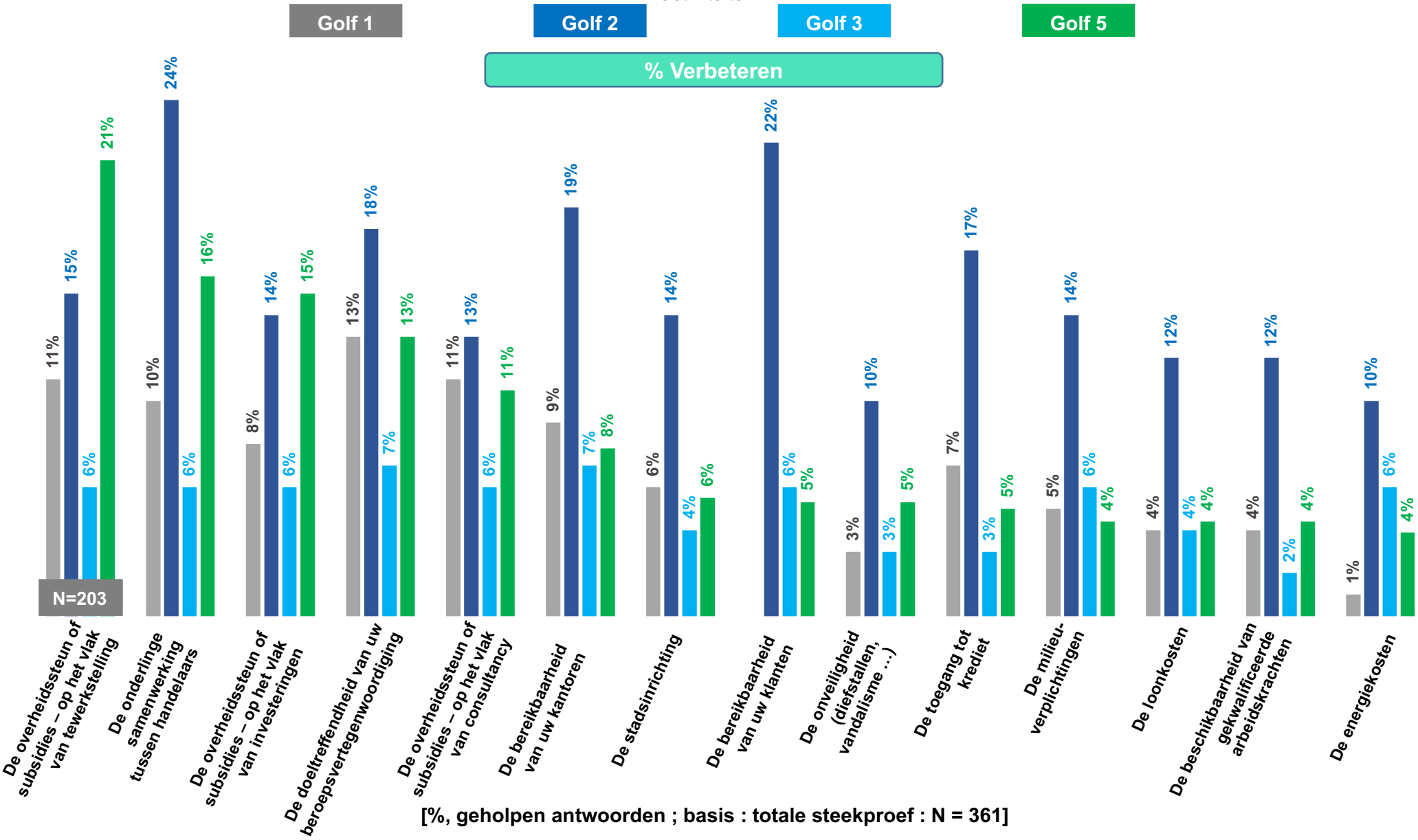
» = verschil« % positief - % negatief »

[1. Opgemerkte/ervaren evoluties van de afgelopen 6 maanden]

[1.3. Beïnvloedende factoren van de afgelopen 6 maanden]

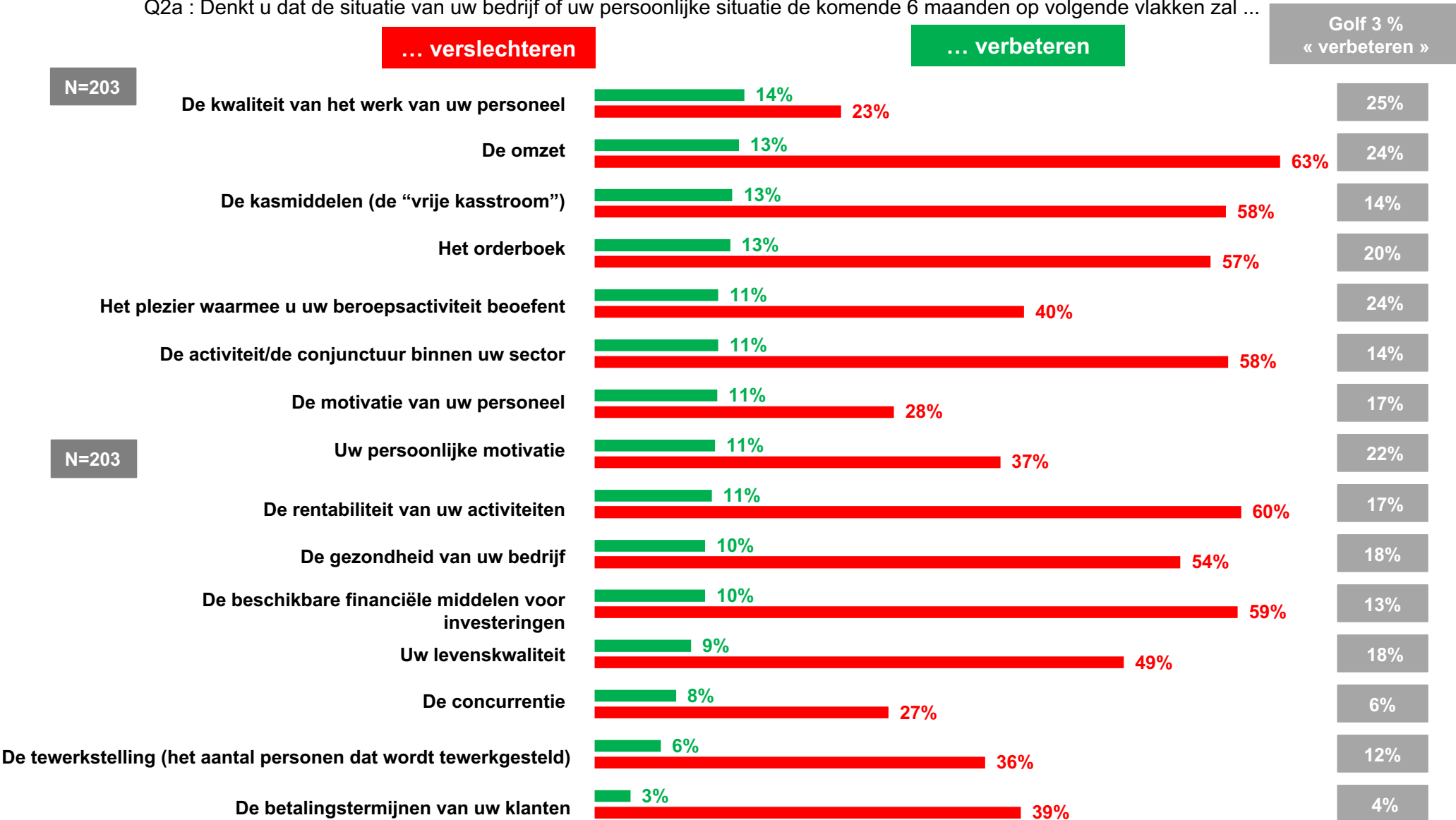
Q1c : Kunt u voor elk van volgende factoren aanduiden welke invloed deze in de afgelopen 6 maanden hebben gehad op uw activiteiten?

2. Vertrouwen in de toekomst

2.1. Evoluties in de komende 6 maanden

Q2a : Denkt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie de komende 6 maanden op volgende vlakken zal ...

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[2. Vertrouwen in de toekomst]

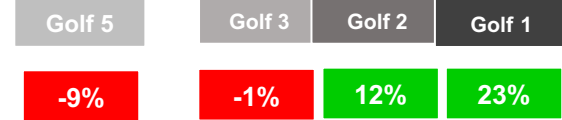
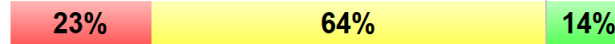
[2.1. Evoluties in de komende 6 maanden]

Q2a : Denkt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie de komende 6 maanden op volgende vlakken zal ...

% = verschil « % verbeteren - % verslechteren »

N=203

De kwaliteit van het werk van uw personeel

De omzet

De kasmiddelen (de "vrije kasstroom")

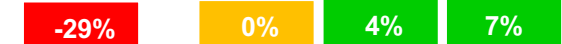
Het orderboek

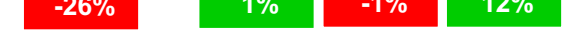
De activiteit/de conjunctuur binnen uw sector

Het plezier waarmee u uw beroepsactiviteit beoefent

Uw persoonlijke motivatie

N=203

De motivatie van uw personeel

De rentabiliteit van uw activiteiten

De beschikbare financiële middelen voor investeringen

De gezondheid van uw bedrijf

Uw levenskwaliteit

De concurrentie

De tewerkstelling (het aantal personen dat wordt tewerkgesteld)

De betalingstermijnen van uw klanten

■ Verslechteren ■ Stabiël gebleven ■ Verbeteren

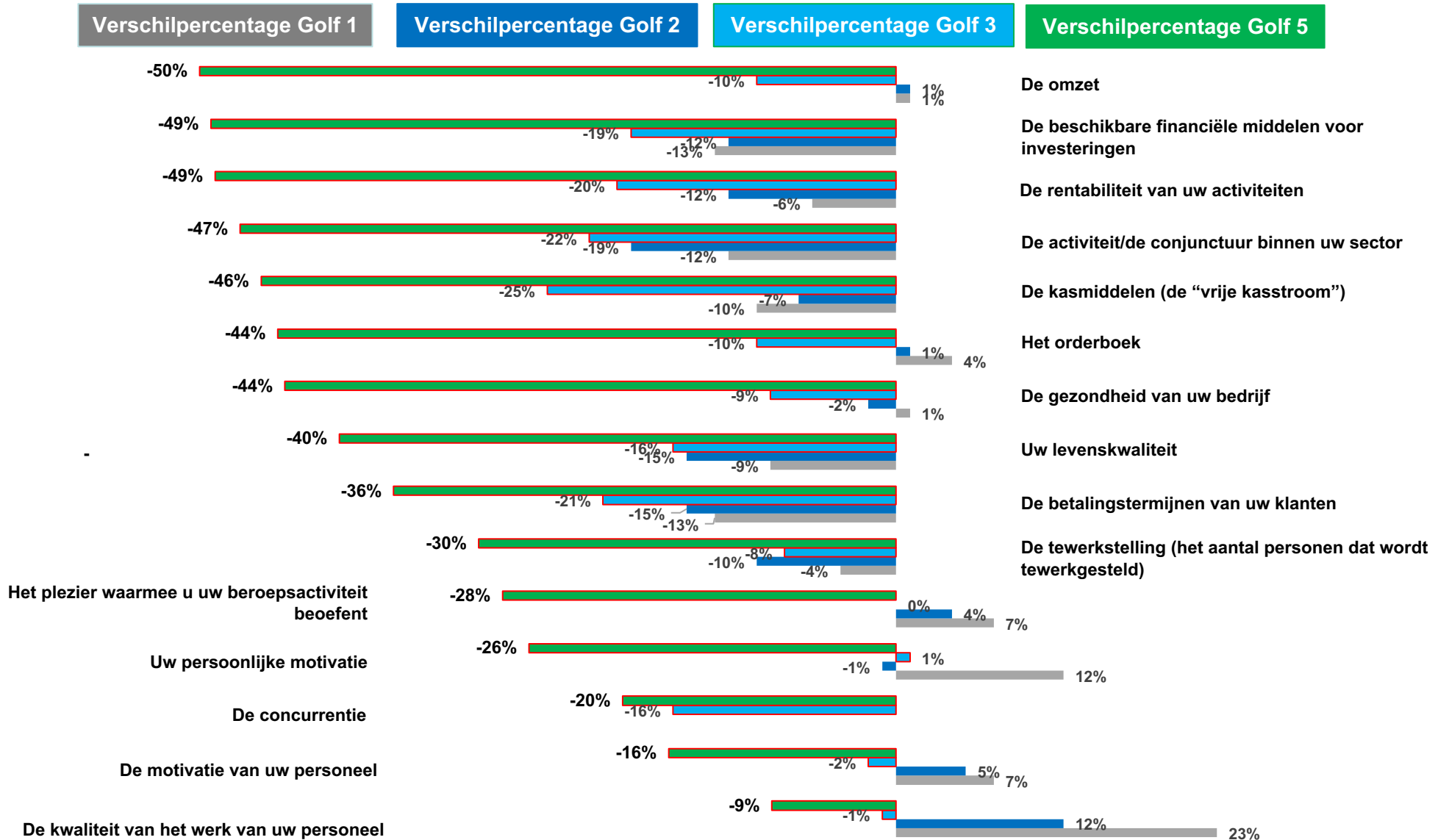
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[2. Vertrouwen in de toekomst]

[2.1. Evoluties in de komende 6 maanden]

Q2a : Denkt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie de komende 6 maanden op volgende vlakken zal ...

% = verschil % verbeteren - % verslechteren

[%, geholpen worden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[2. Vertrouwen in de toekomst]

[2.1. Evoluties in de komende 6 maanden]

Q2a : Denkt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie de komende 6 maanden op volgende vlakken zal ...

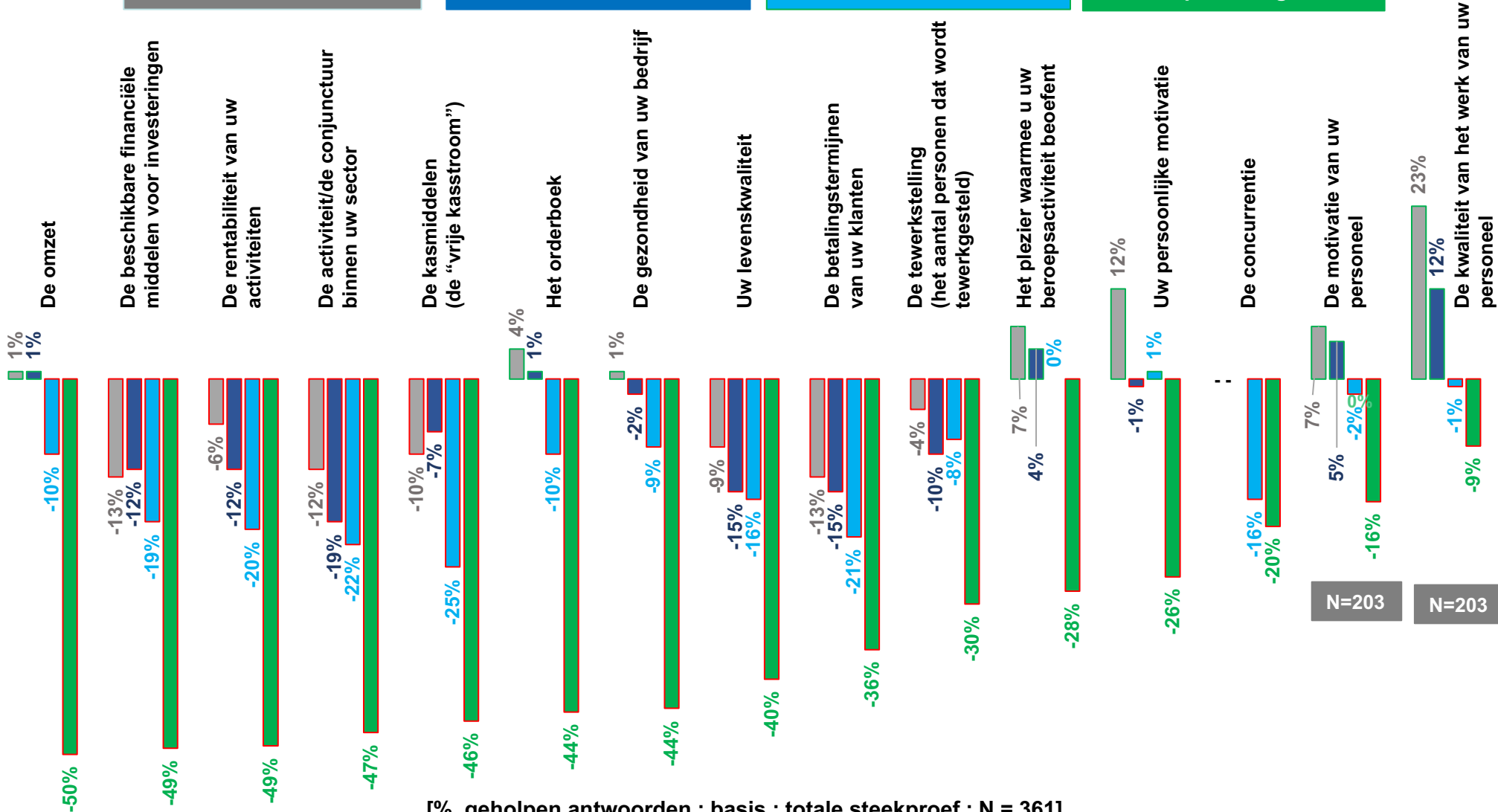
% = verschil % verbeteren - % verslechteren

Verschilpercentage Golf 1

Verschilpercentage Golf 2

Verschilpercentage Golf 3

Verschilpercentage Golf 5

N=203

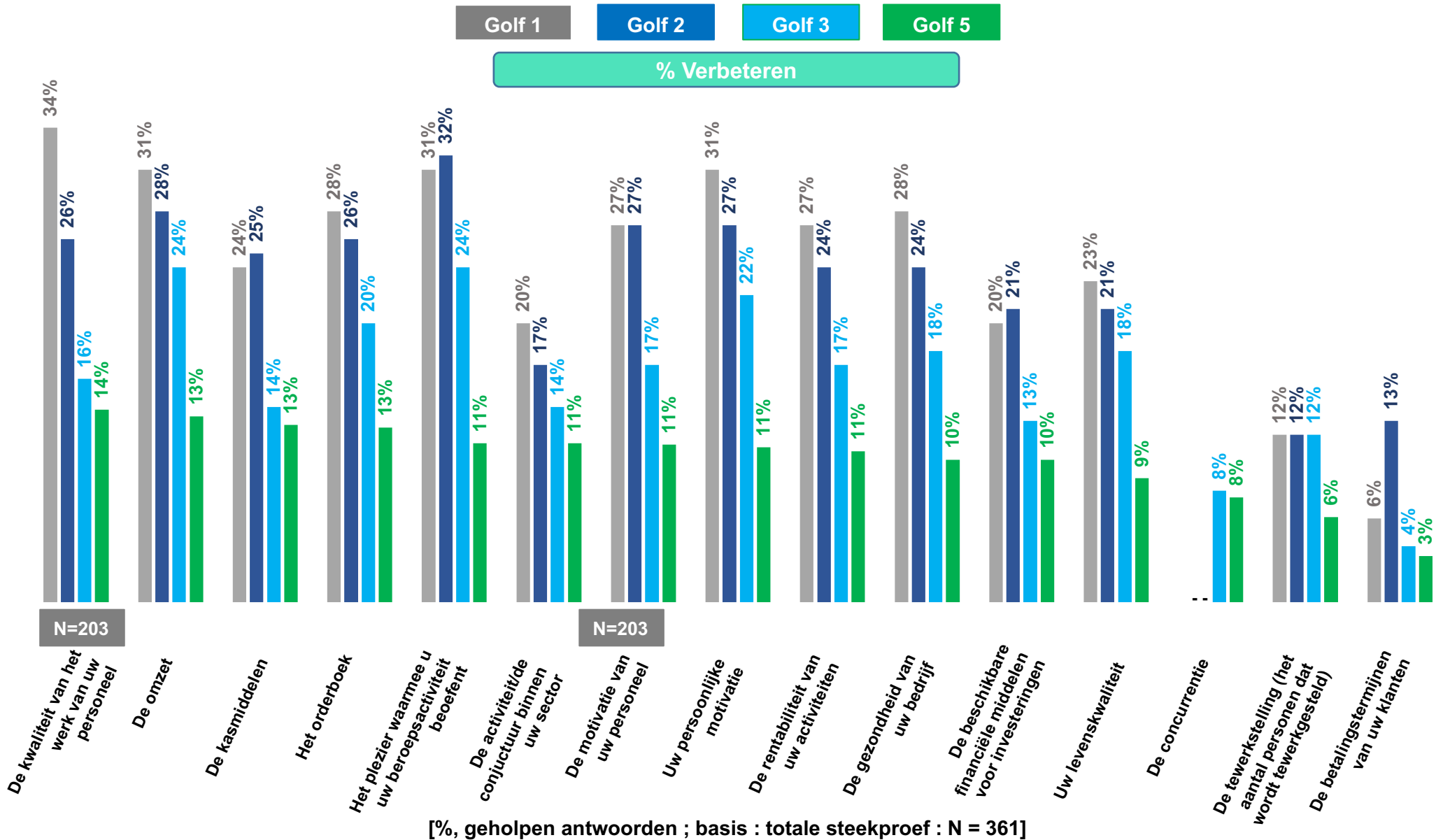
N=203

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[2. Vertrouwen in de toekomst]

[2.1. Evoluties in de komende 6 maanden]

Q2a : Denkt u dat de situatie van uw bedrijf of uw persoonlijke situatie de komende 6 maanden op volgende vlakken zal ...

[2. Vertrouwen in de toekomst]

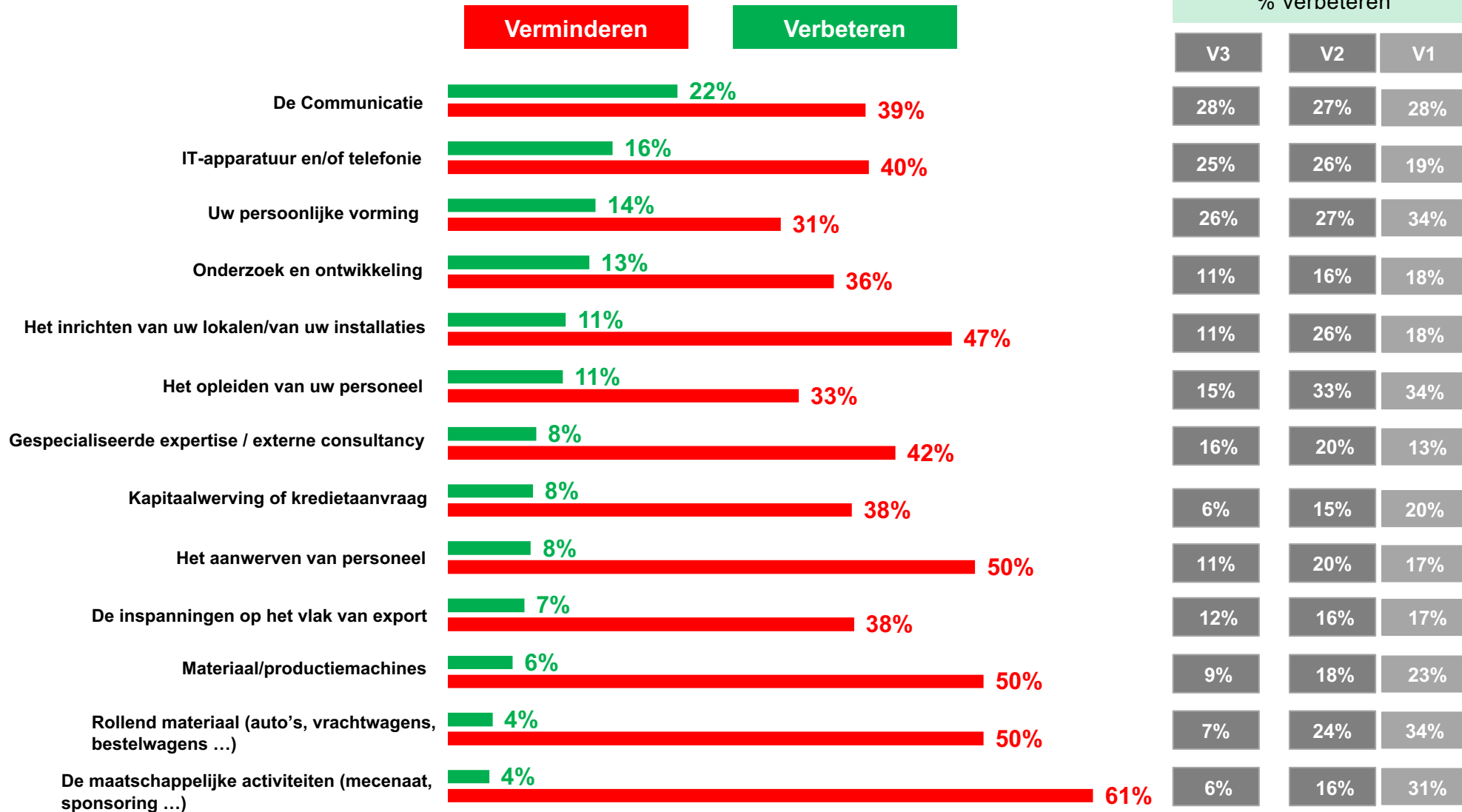
2.2. Samenvattend kader

	Iets verbeteren		Balans		
	Afgelopen 6 maanden	Komende 6 maanden	% verbeteren- %verslechteren		
			Afgelopen 6 maanden	Komende 6 maanden	
Uw persoonlijke motivatie	15%	11%	-28%	↗	-26%
Het plezier waarmee u uw beroepsactiviteit beoefent	10%	11%	-55%	↗	-29%
De kwaliteit van het werk van uw personeel	21%	14%	-3%	↘	-9%
De motivatie van uw personeel	16%	11%	-16%	↗	-17%
De gezondheid van uw bedrijf	9%	10%	-44%		-44%
De omzet	10%	13%	-61%	↗↗	-40%
Het orderboek	8%	13%	-61%	↗↗	-45%
De rentabiliteit van uw activiteiten	8%	11%	-61%	↗↗	-49%
De activiteit/de conjunctuur binnen uw sector	12%	11%	-58%	↗↗	-47%
De kasmiddelen (de 'vrije kasstroom')	10%	13%	-32%	↘	-45%
De financiële middelen die beschikbaar zijn voor investeringen	6%	10%	-58%	↗↗	-49%
Uw levenskwaliteit	6%	9%	-53%	↗↗	-40%
De betalingstermijnen van uw klanten	6%	3%	-33%		-36%
De tewerkstelling (het aantal personen dat wordt tewerkgesteld)	4%	6%	-34%		-30%
De concurrentie	9%	8%	-14%	↘	-20%

[2. Vertrouwen in de toekomst]

2.3. Komende investeringen

Q2b : In de komende 6 maanden zullen uw investeringen in de volgende gebieden ...

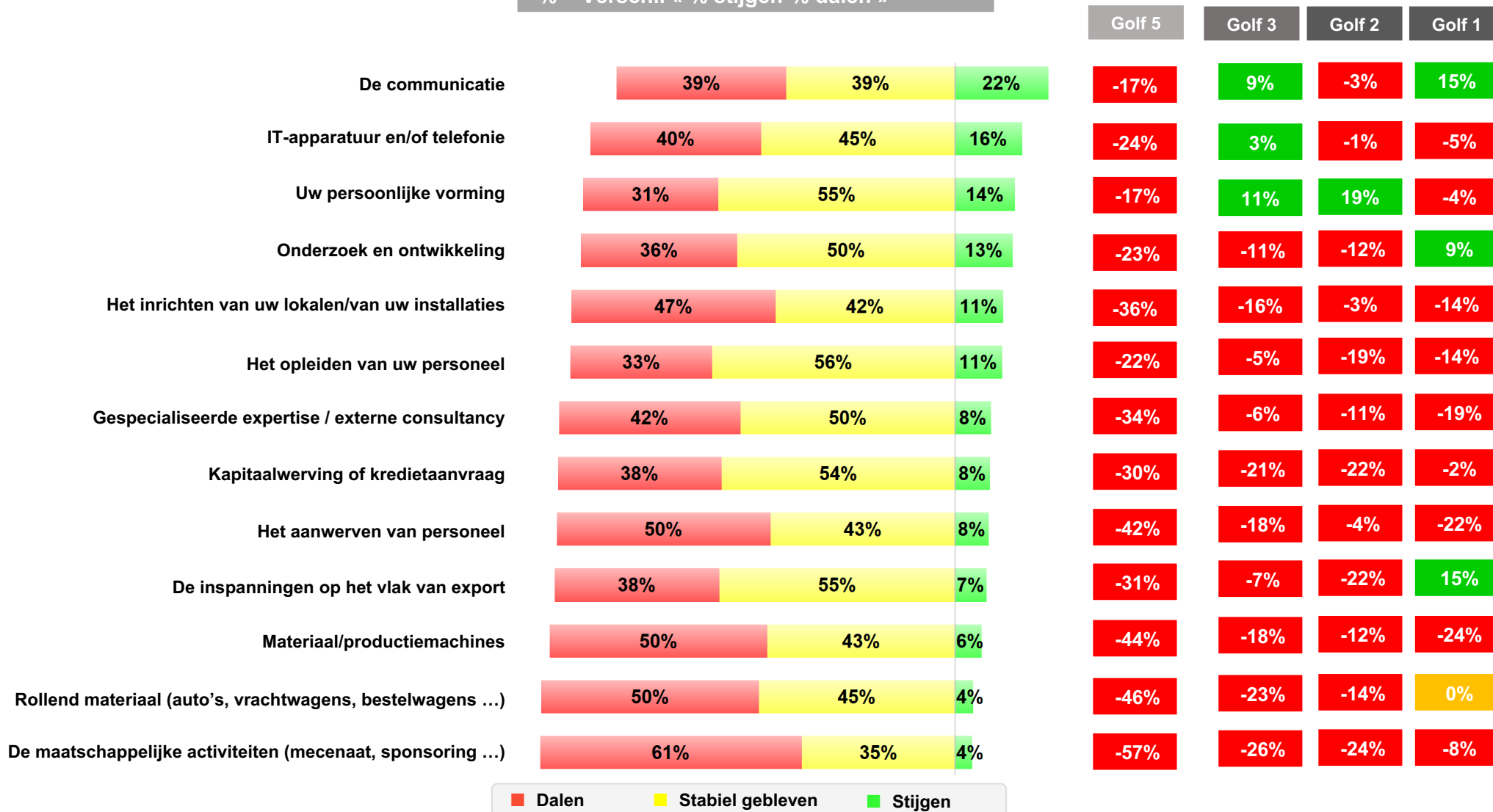
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[2. Vertrouwen in de toekomst]

Q2b : In de komende 6 maanden zullen uw investeringen in de volgende gebieden ...

% = Verschil « % stijgen-% dalen »

% = verschil « % stijgen - % dalen »

■ Dalen ■ Stabiel gebleven ■ Stijgen

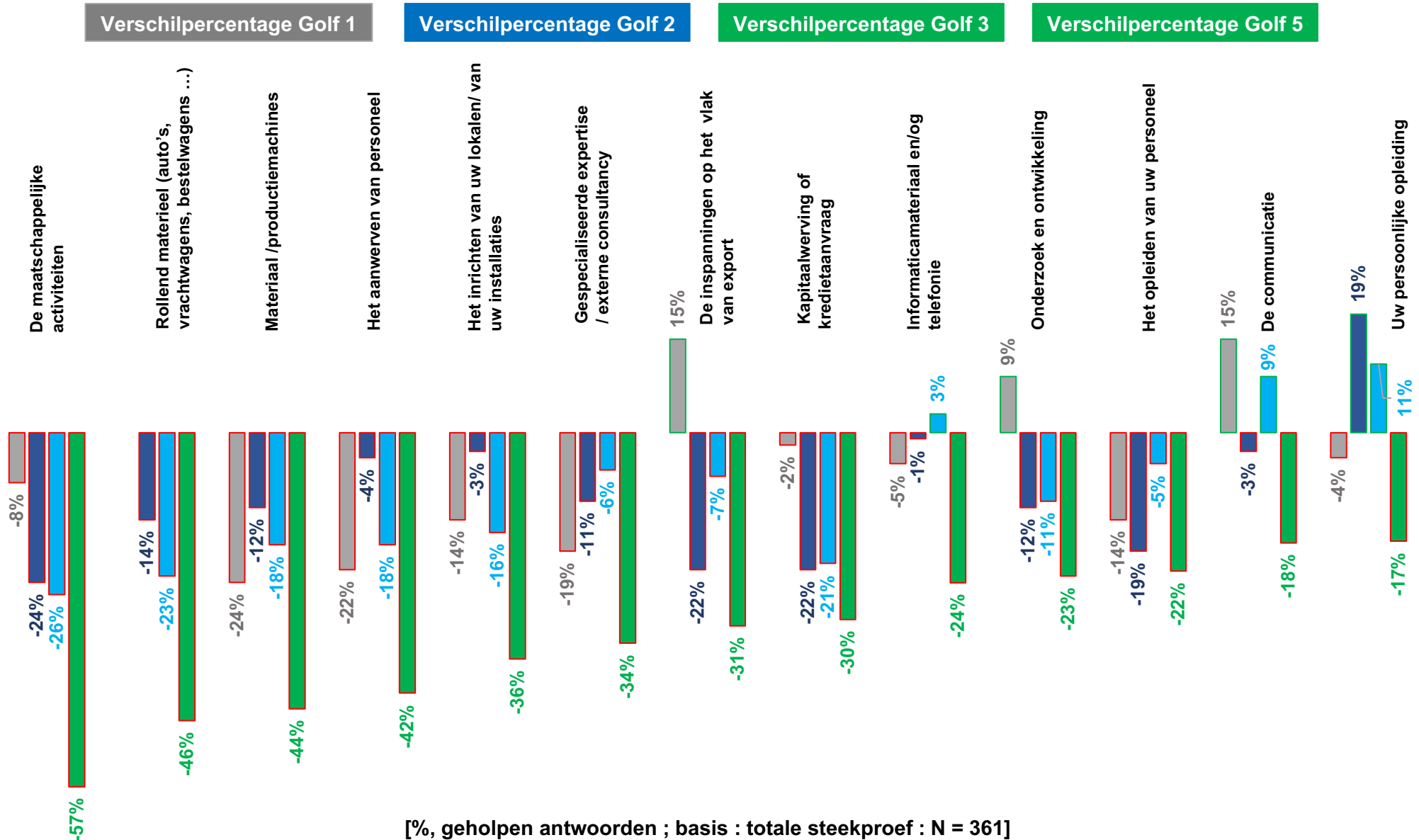
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[2. Vertrouwen in de toekomst]

[2.3. Komende investeringen]

Q2b : Zullen uw investeringen in de komende 6 maanden op volgende vlakken ...

% = verschil « %verbeteren-% verslechteren »

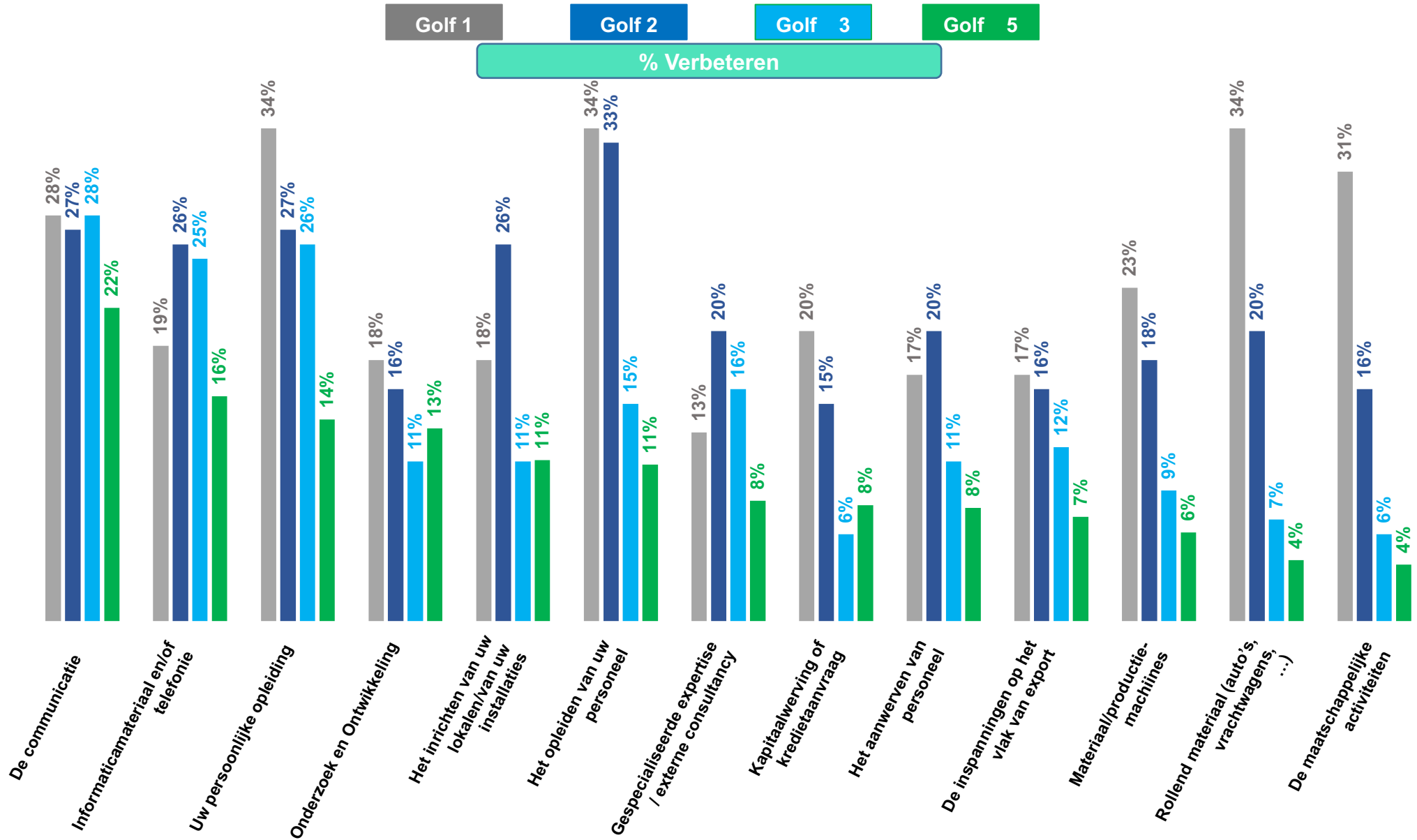

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[2. Vertrouwen in de toekomst]

[2.3. Komende investeringen]

Q2b : Zullen uw investeringen in de komende 6 maanden op volgende vlakken verbeteren?

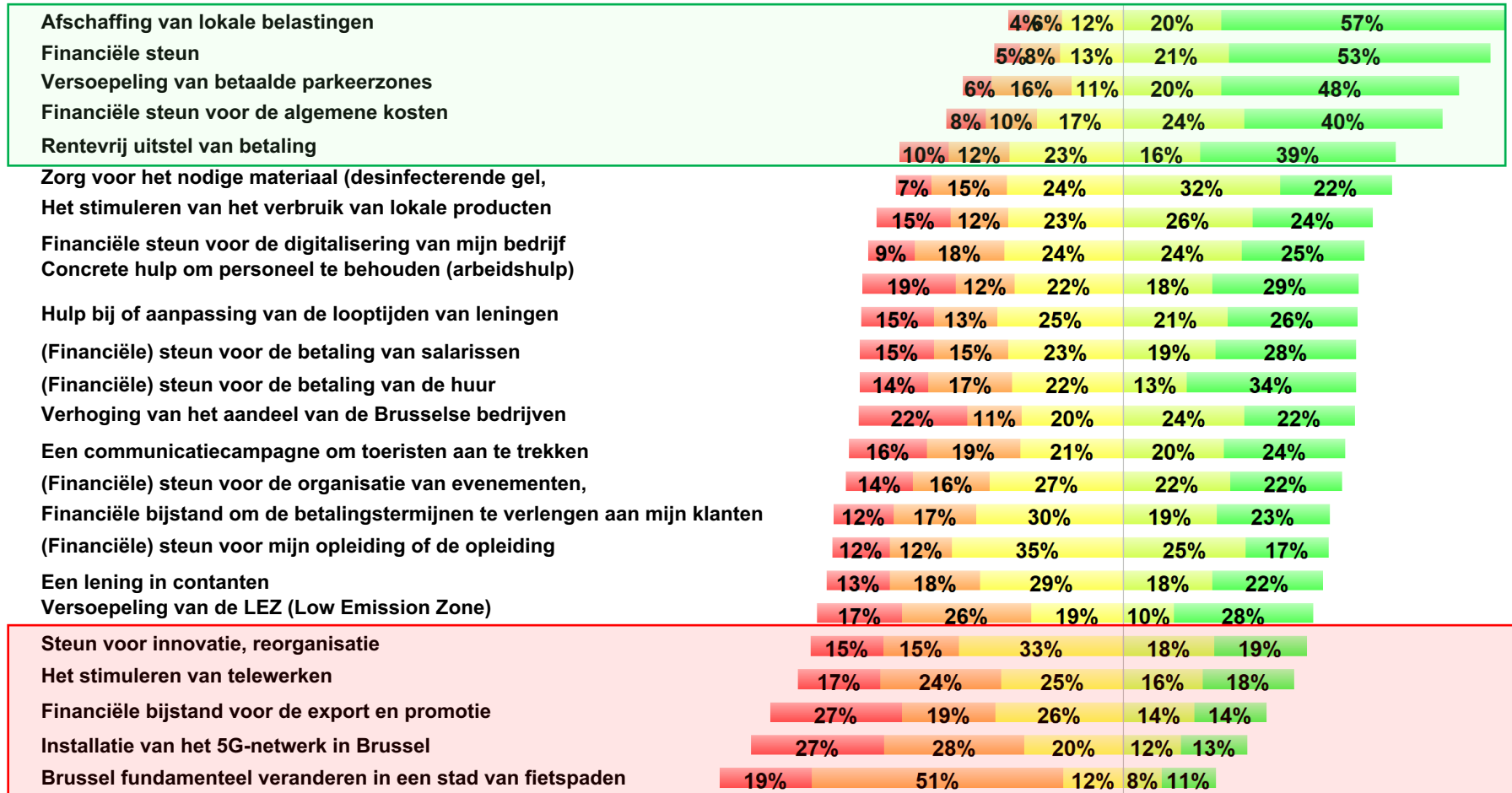

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

3. Vragen over de actualiteit

3.1. Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

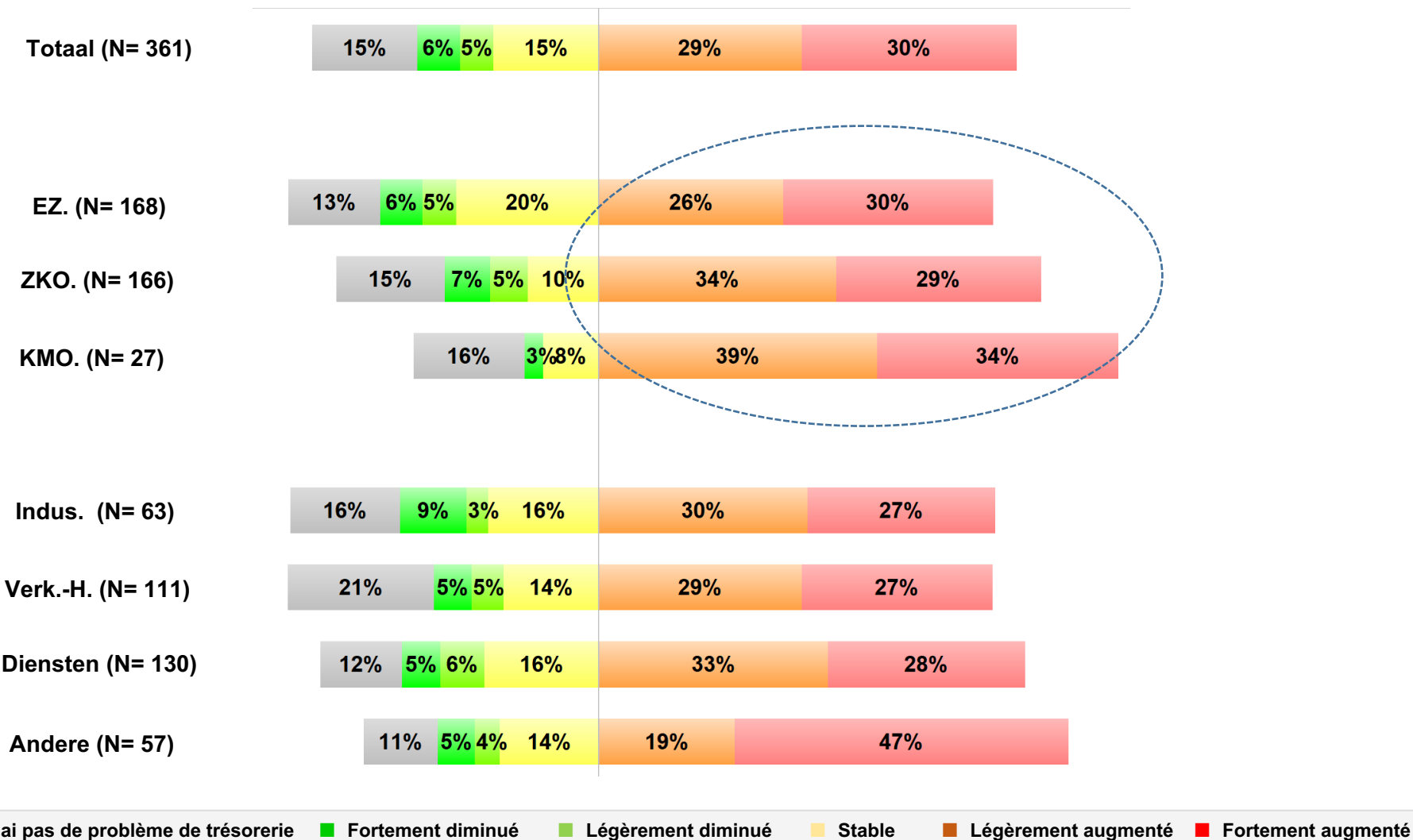
■ Weet het niet/geen antwoord ■ zeker niet ■ waarschijnlijk niet ■ waarschijnlijk ■ zeker

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[3. Vragen over de actualiteit]

3.2. De behoefte aan contant geld sinds het begin van de gezondheidscrisis

Q3b : Zou u zeggen dat sinds de gezondheidscrisis (CoViD19) uw cashflowbehoeften ...

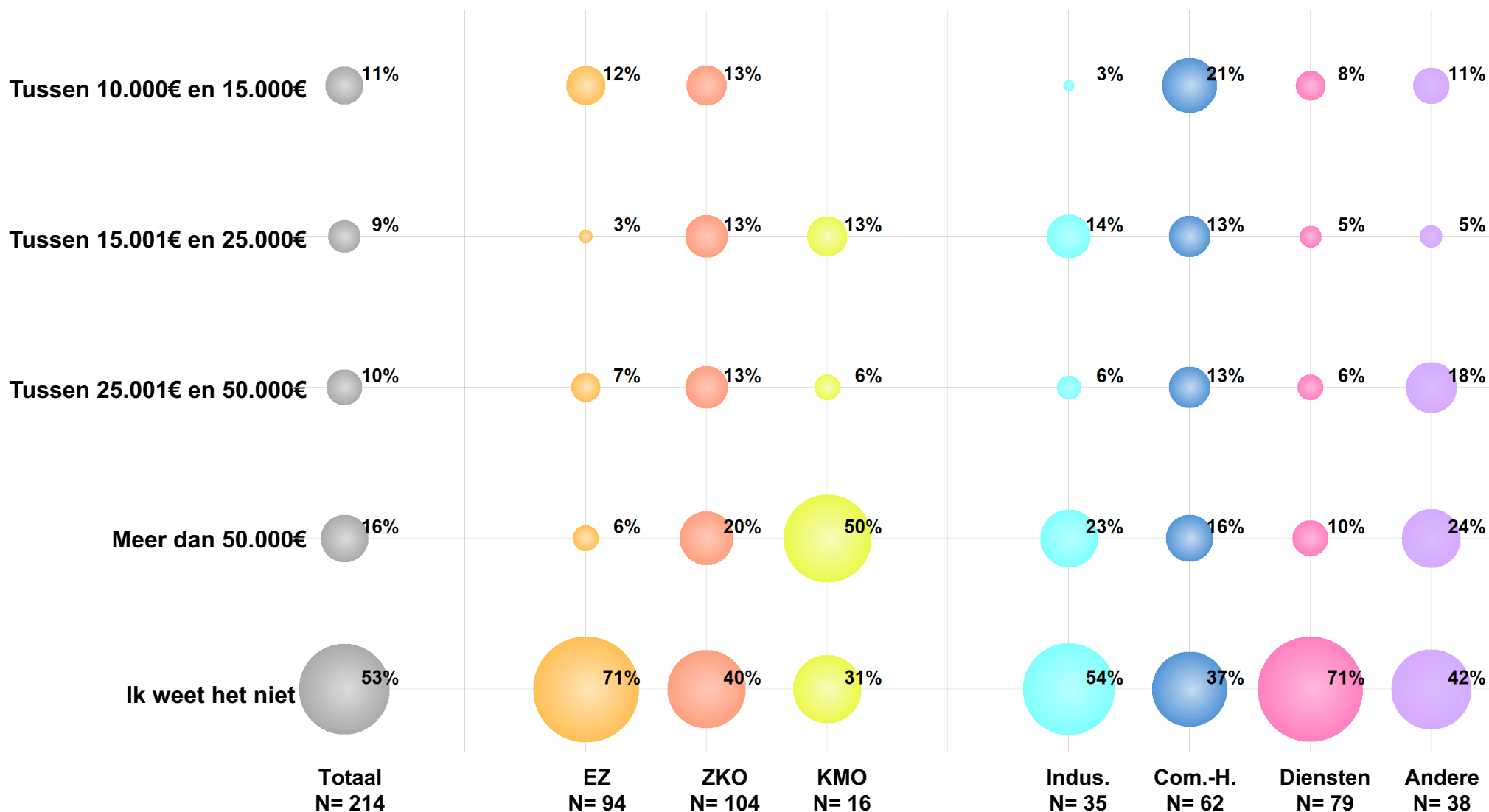

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[3. Vragen over de actualiteit]

3.3 De waarde van de behoefte aan contant geld sinds het begin van de gezondheidscrisis

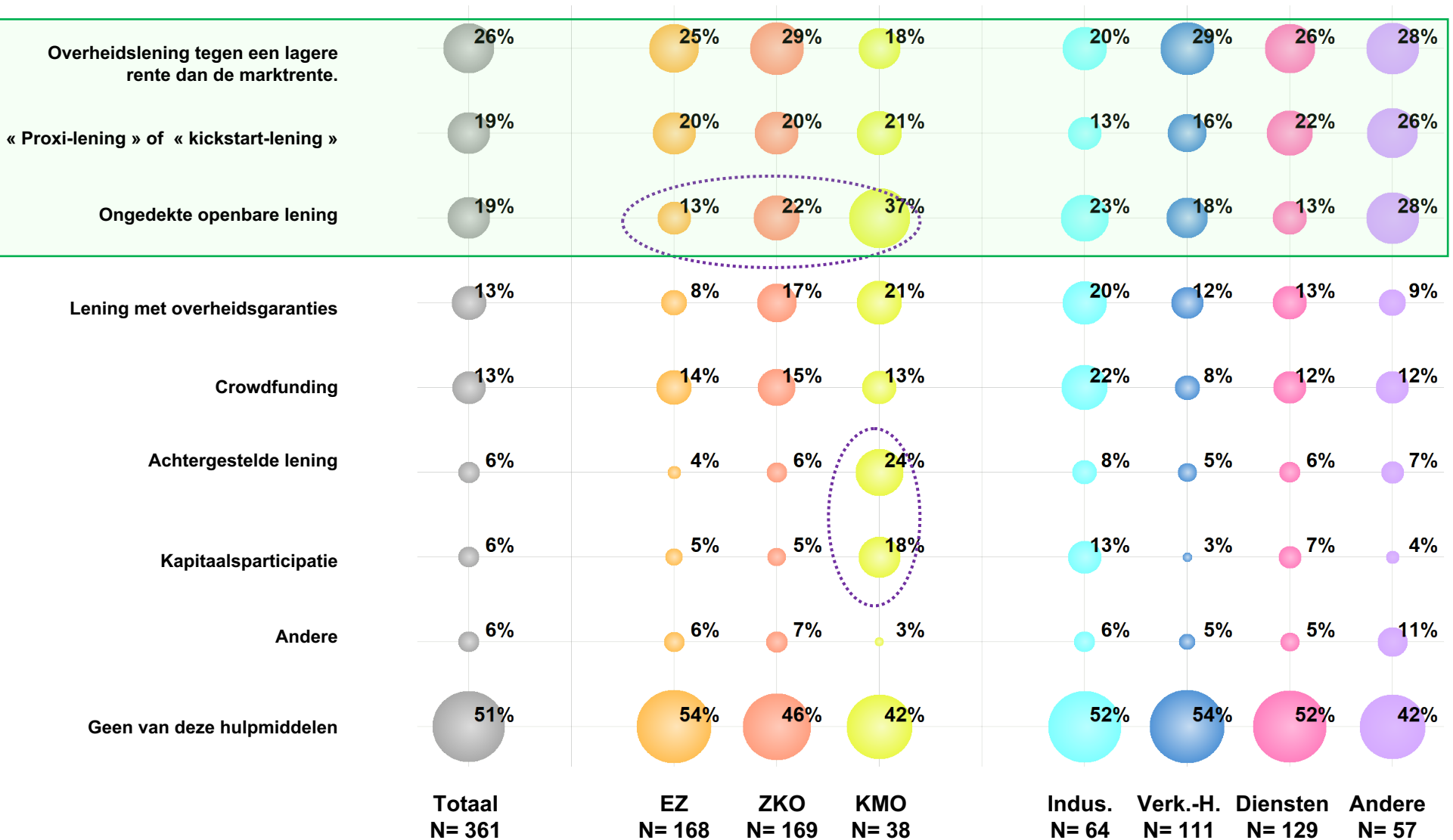
Q3c : Kunt u aangeven hoeveel u gemiddeld nodig zou hebben om de huidige crisis te doorstaan ?

[%, geholpen antwoorden ; basis : steekproef **de behoefte aan kasmiddelen is toegenomen** : N = 214]

[3. Vragen over de actualiteit]

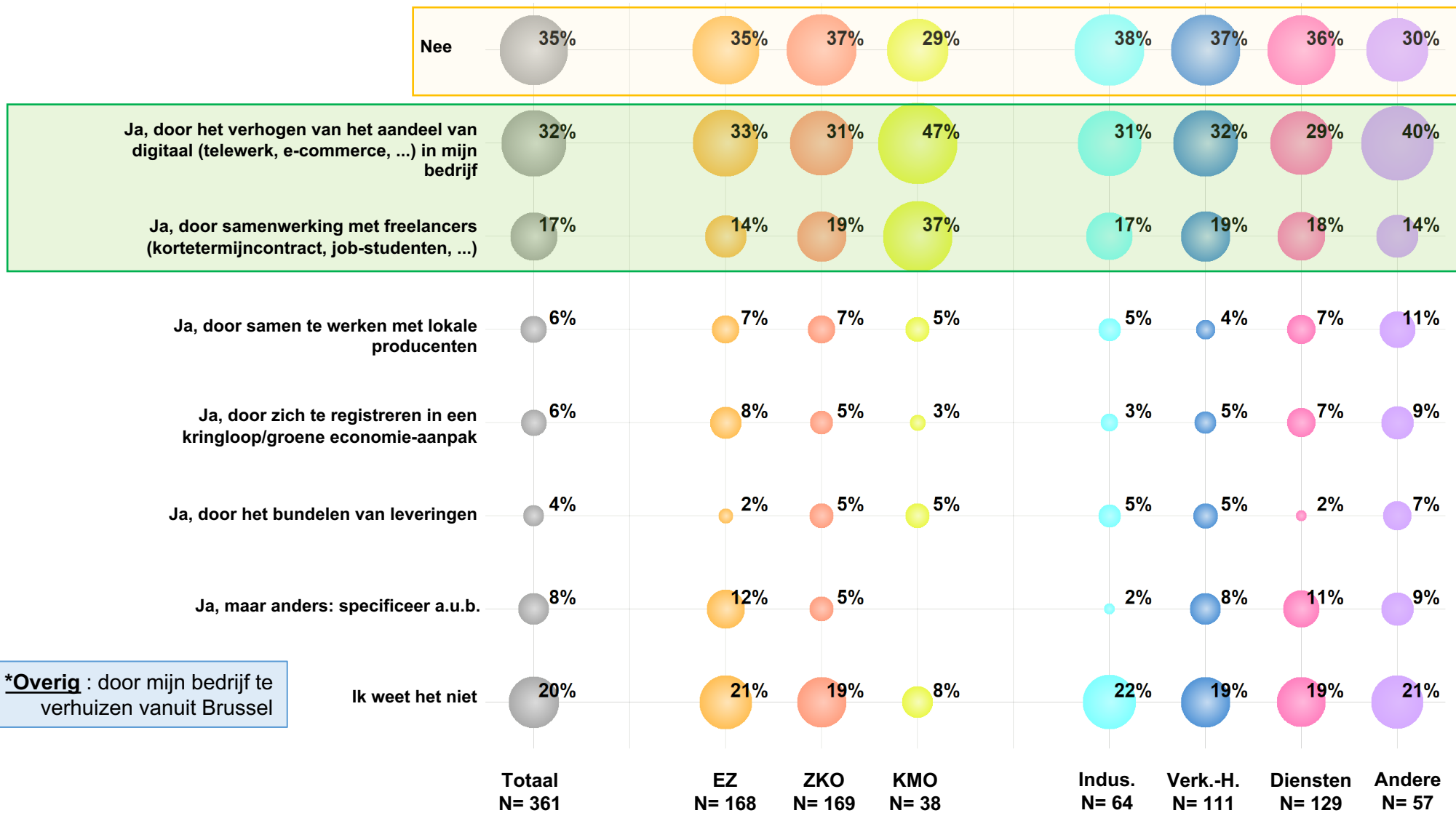
Q3d :Welke van de volgende hulpmiddelen kunt u gebruiken om aan uw liquiditeitsbehoeften te voldoen? U kunt in de volgende lijst verschillende antwoorden aanvinken en/of deze lijst aanvullen.

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[3. Vragen over de actualiteit]

Q3e : Bent u van plan om uw bedrijfsmodel of de organisatie van uw werk te veranderen om weer op de rails te komen? U kunt meerdere antwoorden in de volgende lijst aanvinken en/of deze lijst aanvullen.

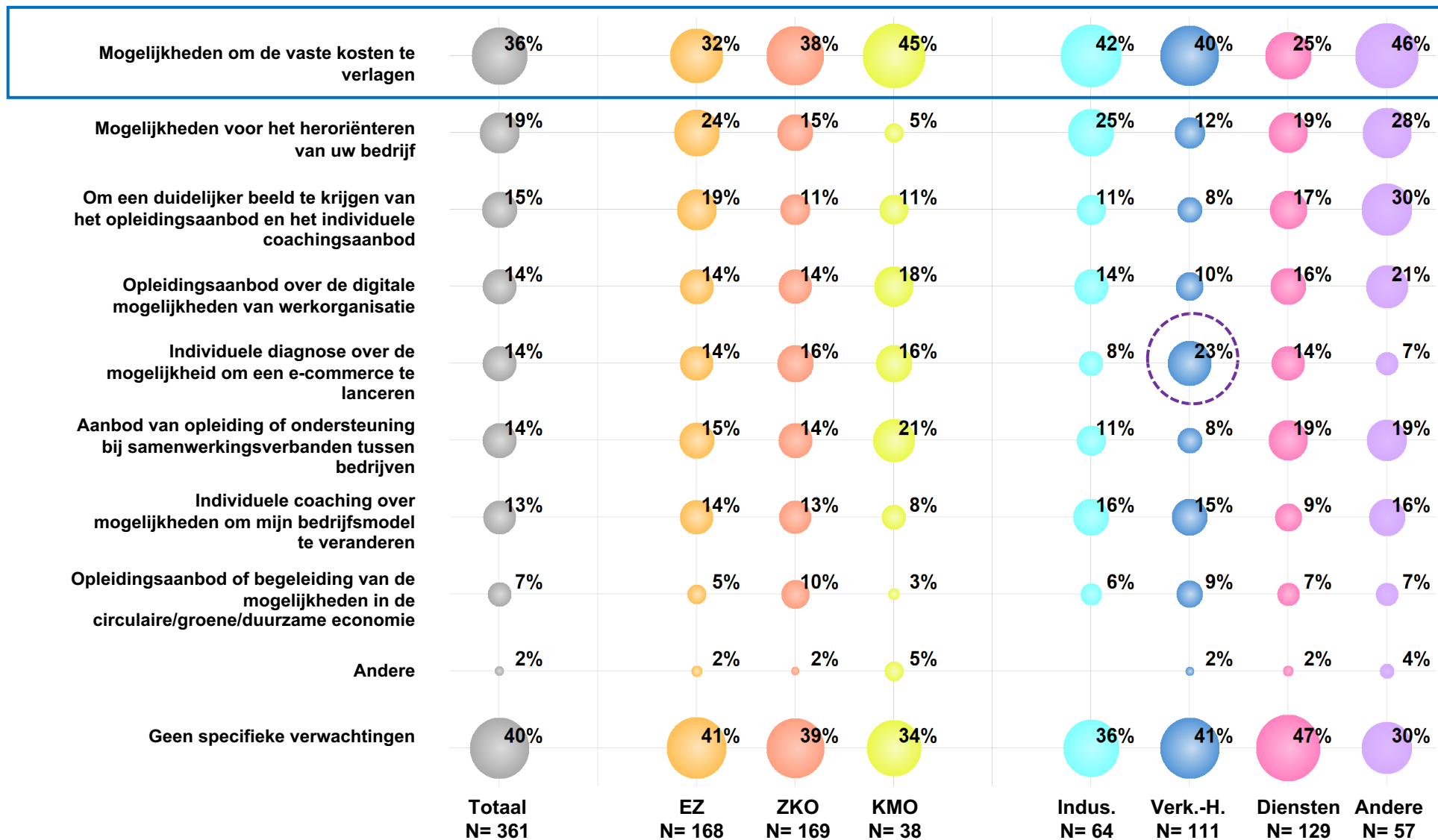

*Overig : door mijn bedrijf te verhuizen vanuit Brussel

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

[3. Vragen over de actualiteit]

Q3c : Wat is/zijn uw verwachting(en) op het gebied van training of begeleiding? U kunt meerdere antwoorden in de volgende lijst aanvinken en/of deze lijst aanvullen.

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

Berekening van de verschillende indexen

1. De perceptie-indexen - Uitleg

- Op basis van de vragen betreffende de beleving van de afgelopen 6 maanden (Q1a), de verwachte evoluties voor de komende 6 maanden (Q2a), de beïnvloedende factoren van de afgelopen 6 maanden (Q1c) en de toekomstige investeringen (Q2b), hebben we drie indexen berekend waarmee we vergelijkingen over de tijd kunnen maken.
- We stellen de volgende drie indexen voor: de index “Ik”, de index “Economisch” en de index “Ondernemersklimaat”. Hoe werken deze indexen? Op basis van de percentages hebben we een weging toegekend aan elk van de antwoordmodaliteiten (sterk verslechterd -> sterk verbeterd). We voegen daarna de respectieve dimensies van de drie indexen samen. Op die manier verkrijgen we een score op 10.
- Hoe moet dit cijfer worden geïnterpreteerd?
 - Voor de indexen “Ik” en “Economisch” betekent het cijfer 5 dat de respondenten een status quo van de situatie waarnemen (in de afgelopen 6 maanden) of verwachten (in de komende 6 maanden). Hoe dichter dit cijfer naar 0 gaat, hoe sterker een verslechtering wordt waargenomen of verwacht. Hoe dichter dit cijfer naar 10 gaat, hoe sterker een verbetering wordt waargenomen of verwacht.
 - Voor de index “Ondernemersklimaat” geldt hoe hoger het cijfer, hoe positiever de beleving.

2. De index “Ik”

Dimensies	Afgelopen 6 maanden Golf 3	Afgelopen 6 maanden Golf 4	Komende 6 maanden Golf 3	Komende 6 maanden Golf 4
Uw persoonlijke motivatie	4,8	4,4	5	4,3
Het plezier waarmee u uw beroepsactiviteit beoefent	4,8	4,4	5	4,3
Uw levenskwaliteit	4,3	3,9	4,7	4,0
Gemiddelde	4,7	4,2	4,9	4,2

[Berekening van de verschillende indexen]

3. De index « Economisch »

Dimensies	Afgelopen 6 maanden Golf 3	Afgelopen 6 maanden Golf 5	Komende 6 maanden Golf 3	Komende 6 maanden Golf 5
De omzet	4,9	3,8	4,8	3,8
Het orderboek	4,8	3,8	4,8	3,9
De gezondheid van uw bedrijf	4,8	4,1	4,8	3,9
De rentabiliteit van uw activiteiten	4,5	3,8	4,6	3,8
De kasmiddelen (de « vrije kasstroom »)	4,4	3,9	4,5	3,9
De activiteit/de conjunctuur binnen uw sector	4,5	3,8	4,6	3,8
De financiële middelen die beschikbaar zijn voor investeringen	4,4	3,9	4,6	3,8
De betalingstermijnen van uw klanten	4,5	4,3	4,6	4,1
De concurrentie	5	4,7	4,7	4,5
Gemiddelde	4,6	4,0	4,7	3,9

[Berekening van de verschillende indexen]

3. De index « ondernemersklimaat »

Dimensies (Q1c et 2b)	Golf 3	Golf 5
De steun op het vlak van consultancy/opleiding	4,5	4,7
De werkgelegenheidssteun	4,5	4,9
De investeringssteun	4,5	4,8
De energiekosten	4	4,4
De beschikbaarheid van gekwalificeerde arbeidskrachten	4,2	4,5
De toegang tot krediet	4,4	4,4
De loonkosten	4	4,3
Gemiddelde	4,3	4,5

3. Vragen over de actualiteit

3.1.1 Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen (Liquiditeit)

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

Financiële bijstand aan ondernemingen die te lijden hebben gehad onder een vermindering van hun activiteiten en/of winstgevendheid

Financiële steun voor de algemene kosten

Het benodigde materiaal (desinfecterende gel, informatiepanelen...) tegen een zeer gereduceerde prijs ter beschikking stellen.

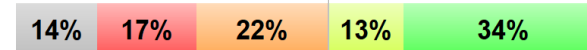
Financiële steun voor de digitalisering van mijn bedrijf

(Financiële) steun voor de betaling van salarissen

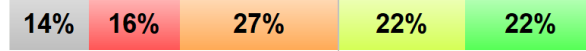
(Financiële) steun voor de betaling van de huur

Een communicatiecampagne om nationale en internationale toeristen aan te trekken

(Financiële) steun voor de organisatie van evenementen, beurzen, vergaderingen, enz.

Financiële bijstand om de betalingstermijnen te verlengen (aan mijn klanten of leveranciers)

Een lening in contanten

Financiële bijstand voor de export en internationale promotie van mijn bedrijf

■ Weet het niet/geen antwoord ■ zeker niet ■ waarschijnlijk niet ■ waarschijnlijk ■ zeker

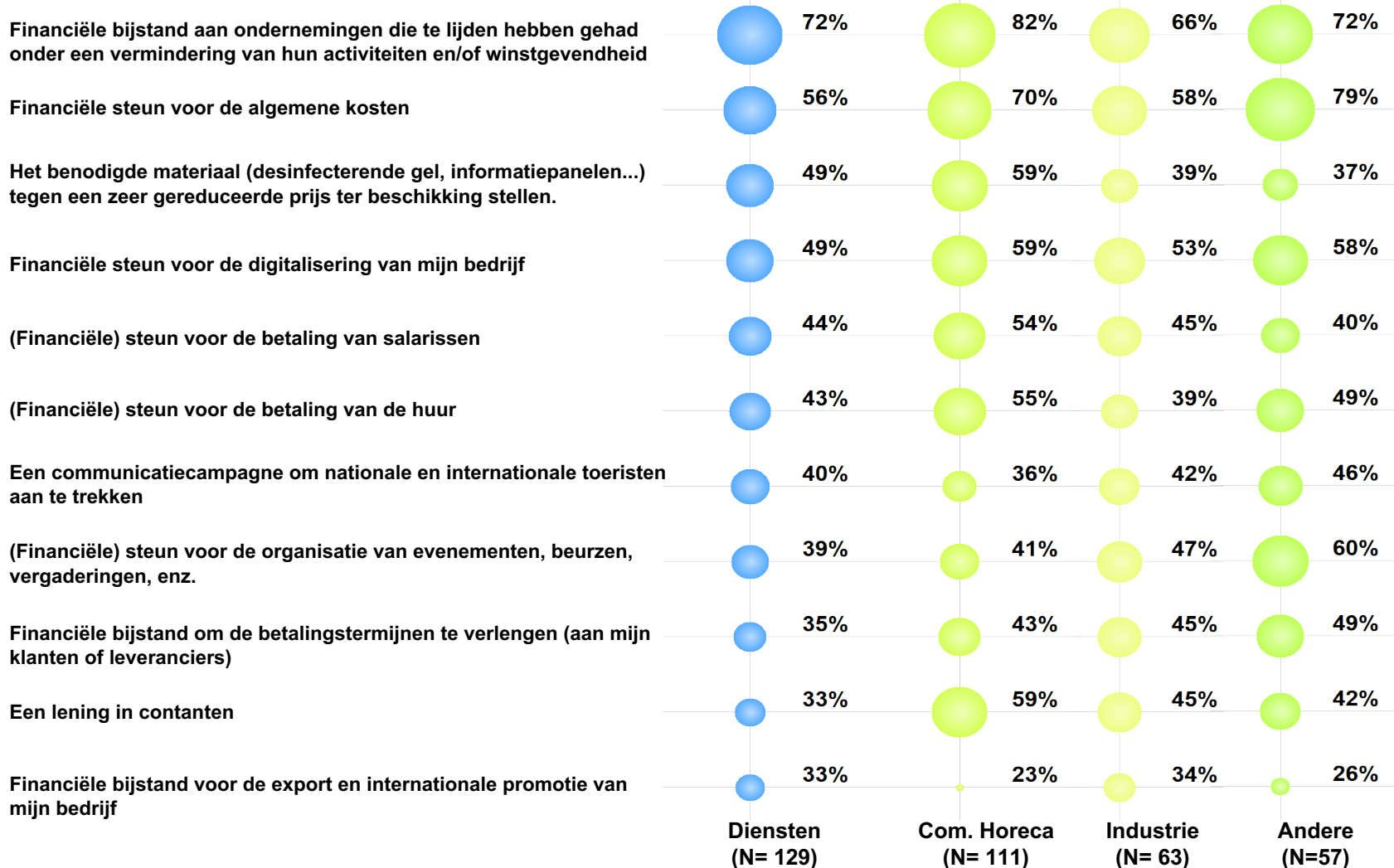
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

3. Vragen over de actualiteit

3.1.1 Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen (Liquiditeit)

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

% = som van « zeker » en « waarschijnlijk »

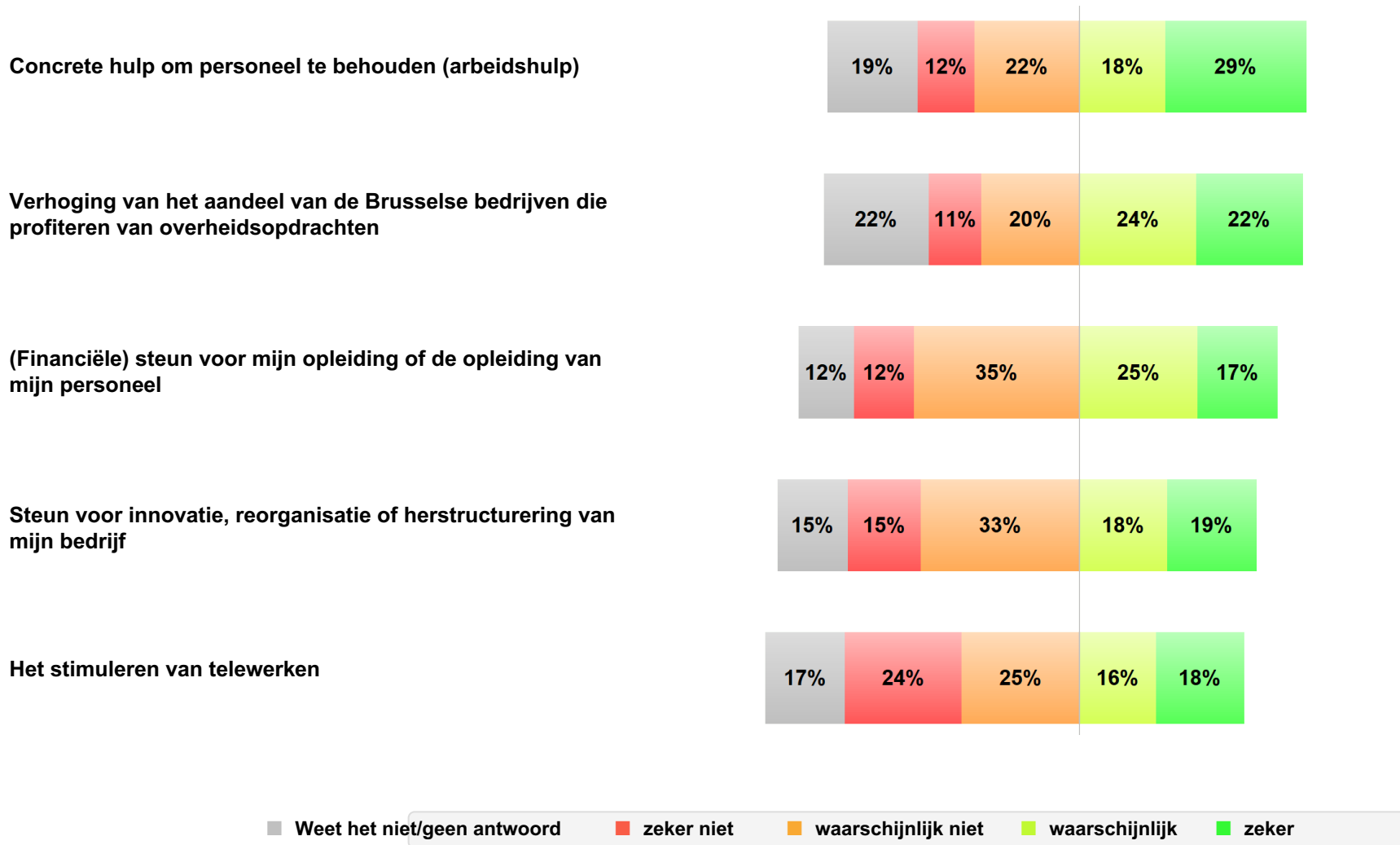

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

3. Vragen over de actualiteit

3.1.2. Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen (Werkgelegenheidshulp)

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

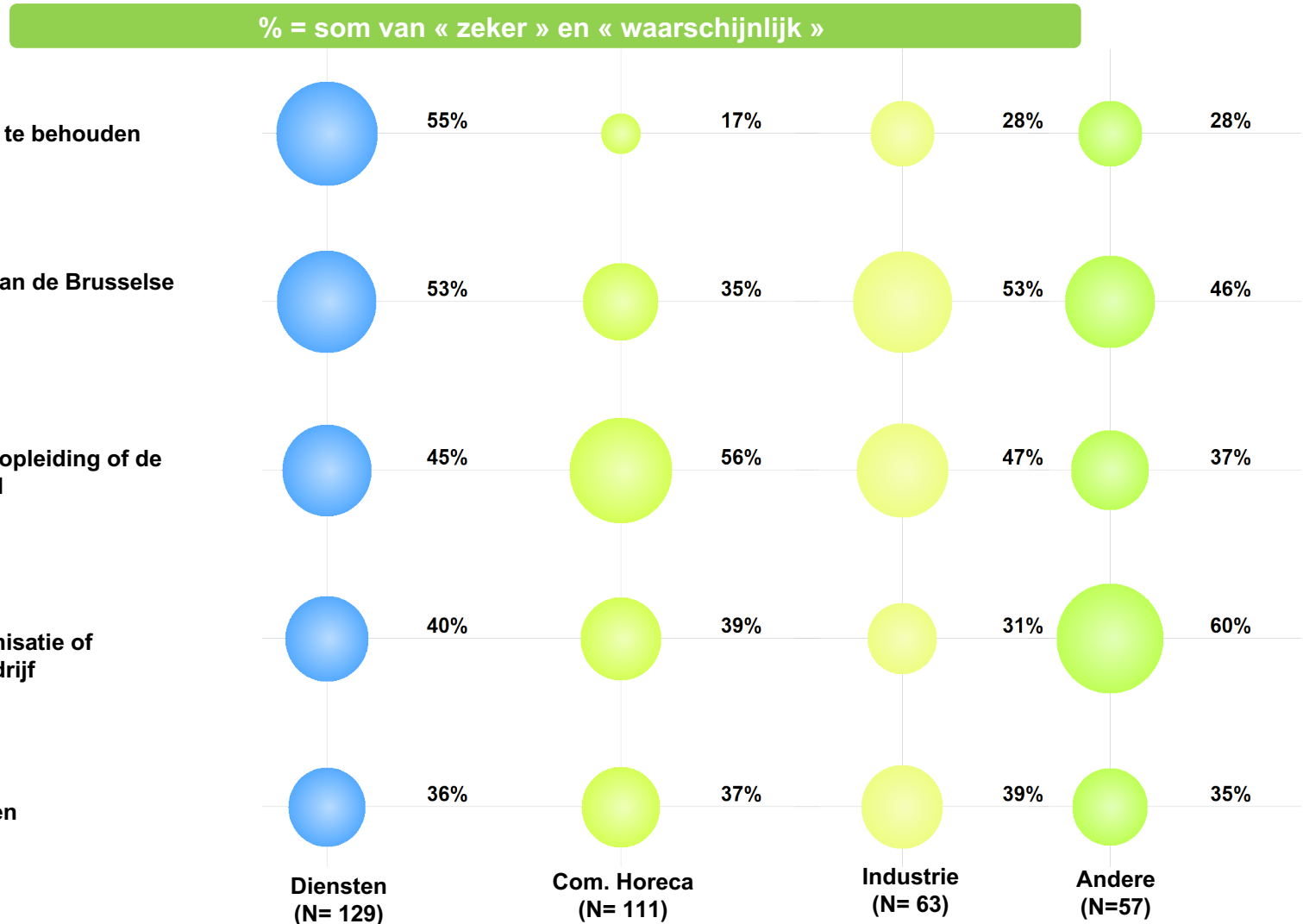

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

3. Vragen over de actualiteit

3.1.2. Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen (Werkgelegenheidshulp)

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

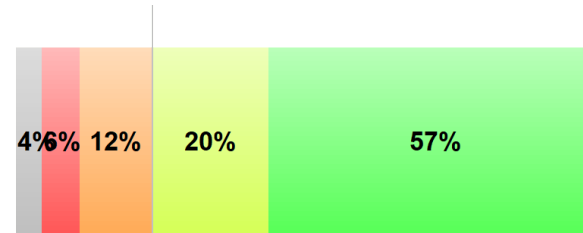
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

3. Vragen over de actualiteit

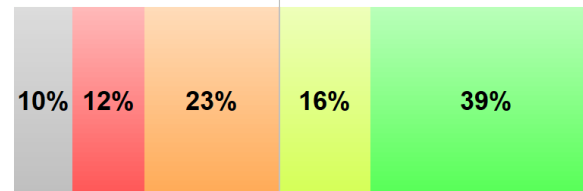
3.1.3. Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen (Taxatie)

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

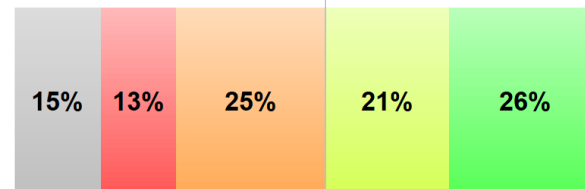
Afschaffing van lokale belastingen

Rentevrij uitstel van de vooruitbetaling van het onroerend goed

Hulp bij of aanpassing van de looptijden van leningen

■ Weet het niet/geen antwoord ■ zeker niet ■ waarschijnlijk niet ■ waarschijnlijk ■ zeker

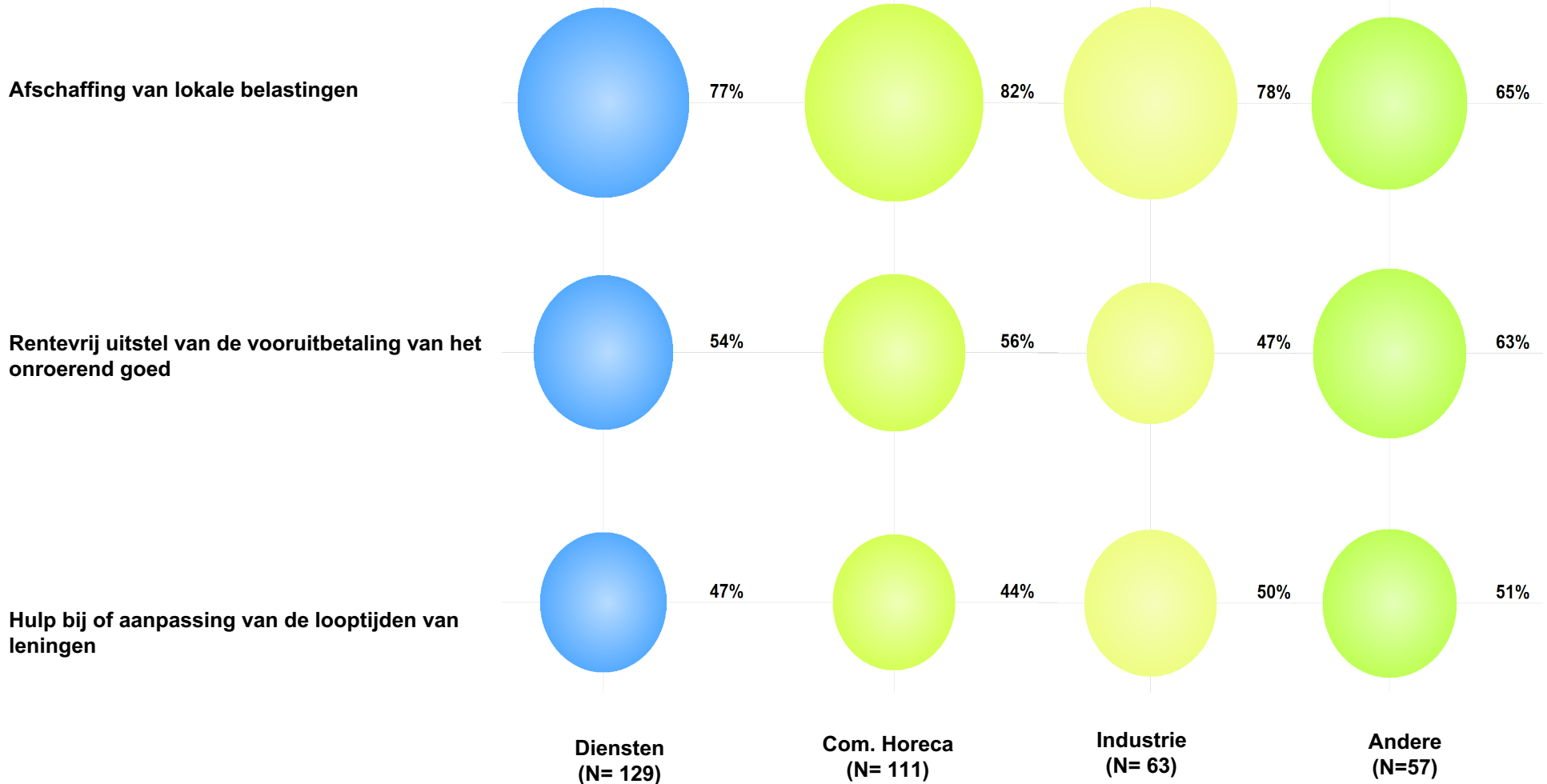
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

3. Vragen over de actualiteit

3.1.3. Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen (Taxatie)

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

% = som van « zeker » en « waarschijnlijk »

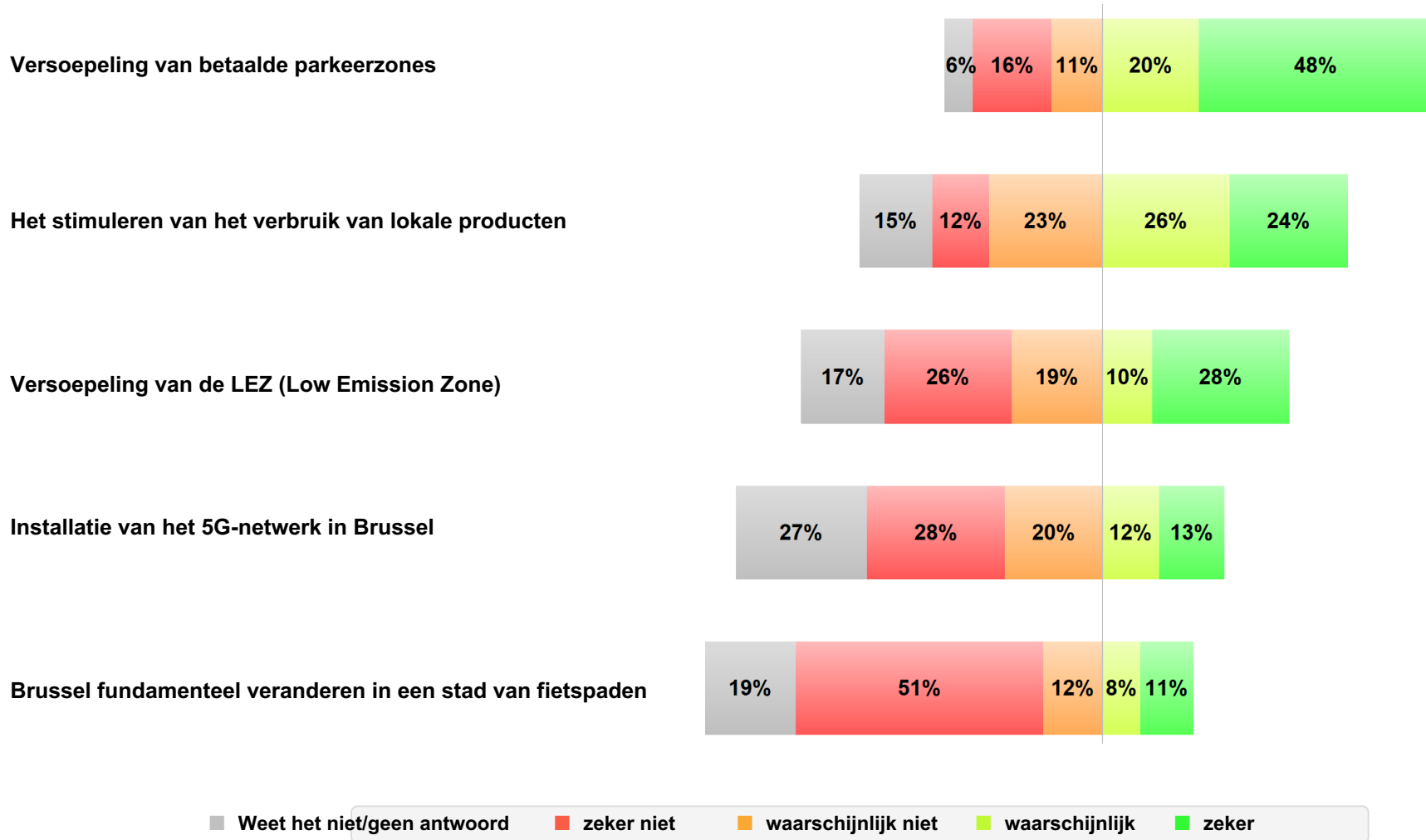

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

3. Vragen over de actualiteit

3.1.4. Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen (Andere aspecten)

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

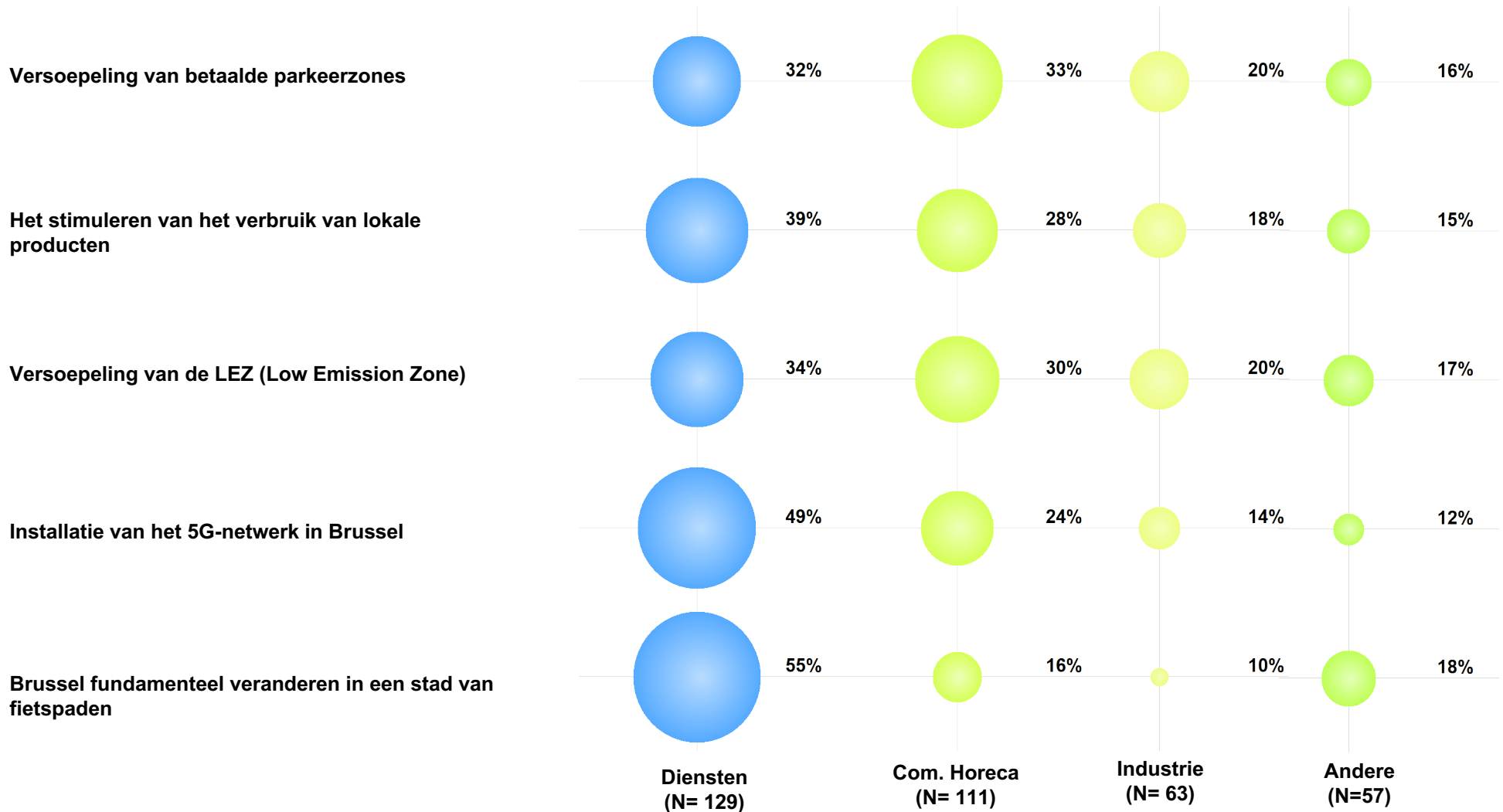
[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

3. Vragen over de actualiteit

3.1.4. Mogelijke behoeften om door de crisis heen te komen (Andere aspecten)

Q3a : Kunt u bij de volgende mogelijke oplossingen aangeven wat u nodig hebt om de economische crisis voor het einde van 2020 te doorstaan?

% = som van « zeker » en « waarschijnlijk »

[%, geholpen antwoorden ; basis : totale steekproef : N = 361]

Bedankt voor uw deelname!
Volgende barometer in Maart 2021.

Ga naar www.barometervoorzelfstandigen.brussel